

ΤΟΜΟΣ Β'. ΟΞΦΟΡΔΗ
ΤΟ ΔΡΑΜ ΕΙΝΕ ΟΥ-
ΡΑΝΙΟΝ ΚΑΙ ΔΕ-
ΞΑΙ ΤΟ ΩΣ ΔΩΡΟΝ
ΚΑΙ ΩΣ ΕΚΑΣΤΗΣ
ΣΟΥ ΧΑΡΑΣ ΠΡΟΤΕ-
ΤΑΓΜΕΝΟΝ ΟΡΟΝ.

Σύγγραμμα τριμηνιαίως εκδιδόμενον ὑπὸ Πλάτωνος Ε. Δρακούλη.

ΤΕΤΧΟΣ Ζ'. ΙΟΥΛΙΟΣ.
ΜΗ ΘΕΛΕ ΑΛΛΟΣ
ΑΝΤΙ ΣΟΥ ΤΟ ΣΟΝ
ΝΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΜΗ
ΣΤΕΡΓ' ΕΚ ΜΟΧ-
ΘΩΝ ΑΔΕΛΦΟΥ Η.
ΜΕΡΑΣ ΕΝ ΑΝΕΣΕΙ.

Ἐρευνα

5 ΔΡΑΧΜΑΙ ΚΑΤ' ΕΤΟΣ.]

Oxford, 1905.

[ΚΑΤ' ΕΤΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 5.]

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

21 Ἰουνίου.

Ἡ στυγερά δολοφονία τοῦ γηραιοῦ πρωθυπουργοῦ Δηλιγιάννη, τοῦ ἀνθρωπιστικωτάτου τοῦ ἐλλήνων πολιτευομένων, εἶνε σύμπτωμα ὅτι ἡ νόσος τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας κατέστη ἤδη καλπάζουσα, ὅπως τὸ ἐξέφρασεν εὐστόχως ἐν τῇ βουλῇ καὶ ὁ ὑπουργὸς κ. Γουναράκης. Θὰ ἦτο φρούδη οἰαδήποτε ἀγανάκτησις κατὰ τοῦ ἀθλίου δολοφόνου. Αὐτοῦργος τοῦ ἐγκλήματος εἶνε ὁ χρηματιστικὸς ὄφιος, καὶ ἔσται ἐνδοξόν μνημεῖον τοῦ Θεοδώρου Δηλιγιάννη ὅτι μόνος αὐτὸς ἐπάλαυσε πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ τοῦ θηρίου καὶ ἔπεσεν ἐν τῇ πάλῃ του ταύτῃ. Ἐὰν ἦτο τοῦ νεωτέρου τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι θὰ ἀντελαμβάνετο ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς συνθήκας οὐδεὶς, πρωθυπουργὸς γινόμενος, δύναται νὰ εὐεργετήσῃ τὴν πατρίδα του. Καὶ Ἡρακλῆς ἀκόμη θὰ ἐπιπτεν ὑπὸ τὸ δῆγμα τοῦ ὄφειος. Ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἐρευνησῇ τις τὰ κινήσαντα τὴν χεῖρα τοῦ ἀπεγνωσμένου χαρτοπαίκτη, ἐν καθίσταται σαφὲς τοῦτο ὅτι γάγγραινα καταβιβρώσκει τὴν ἐλληνικὴν κοινωνίαν—γάγγραινα πηγάζουσα ἀπὸ χρηματομανίαν καὶ ἀπὸ ἔλλειψιν ὑψηλῶν ιδεωδῶν. Ἡ ἘΡΕΥΝΑ ἠσθάνθη ὀξύτατα τὴν αἰφνυδίαν ταύτην καὶ τραγικὴν ἀπάλειψιν τοῦ ἀρίστου τῶν ἐλλήνων. Ἦτο ὁ ἀριστος διότι λόγῳ μὲν ἰδιοσυστασίας ἦτο ἀφίλαυτος καὶ φιλαλήθης, ὡς κυβερνήτης δέ, μόνος αὐτὸς ἀνησύχει μήπως ὁ ἐργατικὸς κόσμος θυσιασθῇ εἰς τὸ συμφέρον μιᾶς τάξεως ἢ ομάδος. Ἦγνῶει μόνον ὅτι ἡ θυσία αὕτη εἶνε ἀναπόδραστος ὑπὸ τὸ ὑπάρχον καθεστὸς. Τὸ σύμβαμα ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ τυχαίου. Ἐν τούτοις, ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν βλεπόμενον, δὲν εἶνε τόσῳ τυχαῖον. Ἡ ἀθλιότης τῶν κατοικούντων τὴν ὁδὸν Ἀρείου Πάγου εἶνε δεῖγμα τῆς ἀθλιότητος τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Ἐν ἡ ἄλλο δεῖγμα, οὕτως ἢ ἄλλως, ἔδει κατ' ἀπαίτησιν τοῦ κοσμοῦ νόμου τῆς ἰσχύος τῶν πραγμάτων νὰ βροντοφωνηθῇ. Τὰ κακὰ βροντοφωνοῦνται καὶ ἐξοβελίζονται ἐγκαίρως καὶ πεφωτισμένως, εἰ δὲ μὴ τυφλὸν τι σύμβαμα ἐνσκήπτει, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἐξελίξεως, βροντοφωνοῦν, οἷον κατὰ σύμπτωσιν, τὰ ἐξοβελιστέα—σύμβαμα ἀρκετὰ σκληρὸν καὶ ἀποτρόπαιον ὥστε νὰ μᾶς συνταράξῃ εἰς τὰ καίρια.

Τὸ ἄρθρον τοῦ Τολστόη τὸ δημοσιευθὲν ἐν τοῖς Τάιμς εἶνε ἴσως ἡ ἀρμοδιωτέρα ἐρμηνεία τοῦ πρωτοφανοῦς θεάματος ὅπερ παρουσιάζει ἡ Ρωσσία. Ἀπαιτεῖται κοινωνικὴ βελτίωσις πανταχοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ οὐδαμῶς ὁ κόσμος ἀντελήφθη ἀκόμη τίς ἢ ἀληθῆς κοινωνικὴ βελτίωσις. Οὐδαμῶς ἀκόμη ἐξετιμήθη ἡ παμμεγίστη σημασία τῆς ἐκ τῶν ἔνδον καθοδηγήσεως. Πᾶσα κυβέρνησις εἶνε συστηματοποιημένη βιαιοπραγία καὶ καταδυνάστευσις· θὰ ὑφίσταται δὲ ἐν ὄσῳ διατηροῦμεν τὴν δεισιδαιμονίαν ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην κυβερνήσεων, ἐνῶ διὰ ψυχικῆς καλλιέργειας ἕκαστος ἡμῶν ἠδύνατο νὰ κυβερνᾶται ἐκ τῶν ἔνδον, ἐπομένως νὰ συμβάλλῃ εἰς ὑπαρξιν κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ πολιτικῆς τάξεως. Ἐν ὄσῳ ὑποκείμεθα εἰς τὴν ἐν λόγῳ δεισιδαιμονίαν δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ διαμαρτυρώμεθα κατὰ τῶν δεινῶν ἅτινα συνεπάγεται ἡ ὑπαρξίς τῆς κυβερνήσεως, εἶνε μάλιστα μάταιον νὰ ἐξεγειρώμεθα διότι πᾶσα κυβέρνησις εἶνε ἰσχυρὰ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀνισχυρότητος ἡμῶν περὶ τὸ κυβερνᾶσθαι ἐκ τῶν ἔνδον. Ἀλλὰ καὶ ἂν κατορθώσωμεν νὰ ρίψωμεν ἐν σύστημα κυβερνήσεως, θὰ προκύψῃ ἄλλο ὑπὸ ἄλλην μορφήν καταδυναστευτικόν, ἔστω καὶ ἂν εἶνε κοινοβουλευτικόν, συνταγματικόν, ἀντιπροσωπευτικόν, ὁμοσπονδιακόν, δημοκρατικόν, ἢ ὅ,τι. Τὸ μόνον φάρμακον κατὰ πάσης κακοδαιμονίας πολιτικῆς ἢ κοινωνικῆς, εἶνε ἡ ἐκ τῶν ἔνδον καθοδηγήσις ἐκάστου καὶ ἡ ἀνακήρυξις παντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας ὡς ἐθνικῆς περιουσίας. Οὕτω θὰ ἐξηφανίζοντο οἱ πολιτευόμενοι καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ ἐδημιουργεῖτο εὐκαιρία πρὸς οἰκοδόμησιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος ὅστις εἶνε ἡ πηγὴ πάσης ἀρμονίας.

Δὲν παρέρχεται ἡμέρα χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ πιεστήρια τοῦ κόσμου ἐν τοῦλάχιστον σύγγραμμα περὶ τῆς ἰαπωνικῆς κοινωνίας. Ὁ παγκόσμιος φιλιαπωνισμὸς οὐδόλως φαίνεται θίγων τοὺς ἰάπωνας, οὔτε εἶνε φόβος νὰ φυσιώσῃ τὰς κεφαλὰς των. Εἶνε χιλιάδες ἰαπῶνων ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀλλ' οὔτε ἀκούονται οὔτε ἐθεάθη που ἡ ἰαπωνικὴ σημαία, οὔτε ἠκούσθη ὁ ἐθνικὸς των ὕμνος. Βλέπει τις ἐν Ὁξφόρδῃ πλείστους σπουδαστὰς ἰάπωνας οἵτινες διάγουσιν ὡσανεὶ ἀνήκον εἰς τὴν ἀφανέστεραν καὶ ἐλαχίστην τῶν φυλῶν. Ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἐλληνικὸν ἦθος, ὁ ἰάπων προτιμᾷ νὰ

λαλώσω ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ πράγματα. Ἐνθυμούμαι ἐπὶ τοῦ θεσσαλικοῦ πολέμου, οἷον πανδαιμόνιον θεατρικοῦ πατριωτισμοῦ καὶ περιαιτολογίας ὅπου-δήποτε εὕρητο δύο Ἕλληνες! Τὸ τελευταῖον περὶ ἰαπωνικῆς κοινωνίας σύγγραμμα ἀφιεροῦ σελίδας τινὰς εἰς ἓν ἀξιοθαύμαστον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἰαπωνικοῦ ἠθους. Ἡ κακολογία, ἡ τὸσφ ἀξιοθρηνητῶς διακρίνουσα τὴν φυλὴν μας πανταχοῦ Γῆς, εἶνε ἐντελῶς ἀγνωστὸν τι παρὰ τοῖς ἰάπωνσιν. Ἄλλ' ἡμᾶς μὲν ἀγχι τὸ πολιτεύεσθαι καὶ ἡ μικροδιπλωματία, τοὺς ἰάπωνας δὲ ὁ γνήσιος μεγαλοφυγικός καὶ δημιουργικός ζῆλος. Ἐν ἑτέρα στήλῃ τοῦ παρόντος τεύχους ὁ ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ ἄλλα τινὰ ἀξιοσημεῖωτα ἀφορῶντα τὰς ἰαπωνικὰς ἰδέας περὶ ἐμπορίου, περὶ κέρδους, περὶ τιμῆς καὶ περὶ τῆς σχέσεως τούτων πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλεγγύης. "Ἐταιρία ὁ Ἰαπωνισμὸς" μὲ πρῦτανιν τινὰ ὡς πρόεδρον, δὲν ὑπάρχει ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἀλλ' ὑπάρχει Σωματεῖον διαδίδον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πᾶσα ἐμπορικὴ ἐλαστικότης εἶνε προδοσία κατὰ τοῦ ἔθνους.

Ὀλόκληρον τίγμα ἀέργων ᾤδενεν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς πόλεως Λέστερ εἰς τὸ Λονδίνον πρὸ τριῶν ἐβδομάδων. Οἱ ἄεργοι οὗτοι εἶνε ἐργατικοὶ στεραύμενοι ἐργασίας, πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἠνδραγάθησαν εἰς τὸν βοερικὸν πόλεμον. Τὸν βασιλεῖα μὲν δὲν κατῴρθωσαν νὰ προσπελάσωσιν ὡς ἐσκόπουν, ἀλλὰ ἐν μέρει κατῴρθωσαν νὰ ἐφελκύσωσι τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν εἰς τὸ δεῶν πρόβλημα ὕπερ ἐνσωματώσει. Πολλὰ ἔκτοτε ἐλεχθησαν καὶ ἐγράφησαν γενικὴ κλείς τῶν ὁποίων εἶνε ὅτι δὲν δύναται ἐπὶ μακρὸν νὰ ἀναβληθῆ ἀποικεῖ ἡ ὄρα καθ' ἣν θὰ ἐπιβληθῆ νομοθετικὸν τι μέτρον θέτον φραγμοὺς καὶ περιορισμοὺς εἰς τὰς ἀδίκους μεθόδους καθ' ἃς πραγματοποιοῦνται τὰ κέρδη τῶν κεφαλαιούχων. Ἐὰν καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν οἱ ἄεργοι μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τῆς Λέστερ, τὸ Λονδίνον μέλλει νὰ δεχθῆ φοβερὰς ἐπισκέψεις ὁμοίων συνταγμάτων καὶ ταξιαρχιῶν καλῶς ὀργανισμένων ὅπως βροντοφωνήσωσι τὸ παγκόσμιον πρῶβλημα.

Ἐπερτάτης ἐθνικῆς σημασίας εἶνε τὸ θέμα ὕπερ θίγει ἡ ΕΡΕΥΝΑ τοῦ μηνὸς τούτου διὰ τοῦ ἄρθρου περὶ ἀνωτέρου ἔρωτος. Ἐπὶ παραλλήλων γραμμῶν θὰ διεξηγηθῆ ἐν τῷ προσεχῇ τεύχει ἡ ἔννοια τῆς φιλίας ὑπὸ τὸ πνεῦμα ὅτι γνησία φιλία εἶνε ἡ συναφωσίωσις εἰς μέγα τι ἰδεῶδες. Τὸ προπεχὲς τεῦχος τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ θὰ περιέχῃ προσέτι σπουδαιότατον ἄρθρον δίδον νύξεις θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἀφορμάσας τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀκτίων Ν καὶ τῶν τελευταίων περὶ ὑποσυνειδήτου ἀποκαλύψεων, πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ἰσχυροποίησιν τοῦ χαρακῆρος· καὶ τὴν διατύπωσιν προγράμματος ἐν τῷ ἀτομικῷ καὶ ἐθνικῷ βίῳ ἰκανοῦ νὰ ἀγάγῃ τὰς δράσεις ἡμῶν, καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ἔθνους, εἰς τὸν κολοφῶνα τῶν μυχαιάτων πόθων μας. Ἡ ΕΡΕΥΝΑ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ἐτέθη εἰς συνάφειαν μοναδικῆς πηγῆς φωτός, ὡς οἱ ἀναγνώσται θὰ πεισθῶσιν ἐκ τῶν σελίδων τοῦ προσεχοῦς τεύχους. Ἐτι πλέον τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ τοῦ Ὀκτωβρίου θὰ κοσμήῃ κοινωνιολογικὴ μελέτη γραφομένη ὅλῃ ἐπιτήδες ὑπὸ τοῦ δοκῆ Λίττα. Βαθυτάτην ὁμῶς αἰσθησιν θὰ ἐμπούσῃ προσεχὲς ἄρθρον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ περὶ ραδιοβίῶν ὡς ἀνόμασεν ὁ Βῶρκ τὰ ἔμψυχα ὄν τὴν γένεσιν ἐσχάτως προκύλευσεν ἐξ ἀψύχου ὕλης διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ραδίου.

Ἄπέθανε πένης. Ὑπὸ τὸν ἔκλαμπρον καὶ ζηλευτὸν αὐτὸν τίτλον δημοσιεύουσιν αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἄρθρα περὶ τοῦ Θεοδώρου Δηλιγιάντη. Τὸ γεγονός τιμᾶ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ δὲν τιμᾶ τὴν κοινωνίαν τὴν ἀφίνουσαν τὰ πολυτιμώτερα τῶν τέκνων τῆς ἀπλότητας, καὶ ἴσως τοῦτο εἶνε ὁ λόγος δι' ἃν ἡ φυλὴ μας εἶνε τόσφ οὐτιδανῆ σήμερον. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ὑπῆρξε πάντοτε ἄστοργος πρὸς τοὺς συντελεστὰς τῶν ἱκμάδων τῆς, πρὸς τοὺς δημιουργοὺς τῆς καὶ διὰ πρὸς ἑαυτήν.

Αἱ ἐργασίαι πρὸς ἴδρυσιν τῆς πρώτης ἀλσεοπόλεως ἐξακολουθοῦσι, καὶ πιστεύω ὅτι μετὰ παρέλευσιν διετίας θὰ λάβῃ ὑπαρξιν ἐμπρακτον τὸ εὐέλπι αὐτὸ πείραμα πρὸς δημιουργίαν προτύπου κοινωνίας ἀνθρώπων. Ἡ ὁδοποιία προχώρησεν ἀρκετὰ καὶ αἱ οἰκοδομαὶ ἐγείρονται ταχύτατα. Ἐκατὸν οἰκίαι θὰ εἶνε ἔτοιμα κατὰ τὰ τέλη τοῦ θέρους. Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου, ἡ ἰδέα τὸσφ εἰσέδυσσε πανταχοῦ ὥστε ἐνέργειαι καταβάλλονται ἵνα τινὰ τῶν προαστείων τοῦ Λονδίνου μεταμορφωθῶσιν εἰς ἀλσεοπόλεις. Ἀξία ἰδίως ἀναγραφῆς εἶνε ἡ δράσις διαφόρων ἐπιφανῶν ἀγγλων, λόρδων καὶ κοινωνιολόγων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Λονδίνου. Τὸ σχέδιον αὐτῶν εἶνε νὰ μεταβληθῆ ἐν τῶν βορείων προαστείων τοῦ Λονδίνου εἰς ἀλσεόπολιν κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε πλούσιοι καὶ ἀπλοῦτοι νὰ συμβιώσιν ἐν αὐτῇ ἐν ἀλληλεγγύῃ ἐξασφαλίζουσα παντελῆ ἄρσιν οἰασδῆποτε οικονομικῆς διακρίσεως. Περὶ ἀλσεοπόλεων λεπτομερείας ἴδε εἰς τὸν Α' τόμον τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ.

Τὸ νεωστὶ ἐφευρεθὲν μηχανήμα πρὸς ἐπικοινωνίαν μεταξὺ πλοίων εὐρισκομένων ἐν κινδύνῳ, καὶ ἄλλων διερχομένων σκαφῶν ἢ πλησιοχώρων φάρων εἶνε λίαν ἀξιοσημεῖωτον. Βασίζεται ἐπὶ τῆς γνωστῆς ἀρχῆς ὅτι τὸ ὕδωρ μεταβιβάζει τὸν ἦχον καλλήτερον τοῦ ἀέρος. Τὸ ἀγγλικὸν ναυαρχεῖον καθὼς καὶ αἱ κυβερνήσεις πλείστων χωρῶν ἀπεφάσισαν νὰ τὸ θέσωσιν ἐν χρήσει. Εἶνε ἀπλούστατον καὶ λειτουργεῖ ὑποβρυχίως. Τὰ θαλάσσια δυστυχήματα πολὺ θὰ ἐλαττωθῶσιν. Ἐν καιρῷ πυκνῆς ὀμίχλης ἰδίως πολλαὶ συρρίξεις θ' ἀποσοβηθῶσι.

- Πόθεν μᾶς ἦλθες μικρὸν μου βρέφος;
- Ἀπὸ τὸ πανταχοῦ εἰς τὸ ἰδῶ.
- Που εὔρες τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοὺς τοὺς κυανοῦς;
- Τοὺς ἔπλασα εἰς τὸ κενὸν ἐνῶ διέβαινα ἀπὸ τὰ οὐράνια.
- Ποῖος ἔκαμε τὸ μέτωπόν σου τὸσφ λεῖον καὶ τὸσφ ὑψηλόν;
- Καθὼς ἐπροχωροῦσα μ' ἐθάψευσε μία χεὶρ ὄραία καὶ ἀταλή.
- Πῶς ἔγεινεν ἡ παρσία σου ὡς ῥόδον λευκὴν καὶ ζωντανόν;
- Μ' ἔχει βαντίσει ἡ Ζωὴ μὲ ὕδωρ ἄγνωστον ἀκατανόητον.
- Καὶ πόθεν τὸ μεῖδιμά σου τὸ τρισγηθόσυνον;
- Μοῦ ἔδωσαν ἐν φίλημα περιπαθεὶς τρεῖς ἄγγελοι.
- Τὰ ἄτα τὰ κοράλλινα ποῖος σοῦ τὰ ἐπέτυχε;
- Μόνα των ἐξεπρόβαλαν ἐνφ' ὀμίλει ὁ Θεός.
- Που εὔρες δὲ αὐτὰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς βραχίονας;
- Ἀγάπης περιπτύγματα εἶνε καὶ ἐπισφραγίσματα.
- Καὶ πόθεν ἐξεπρόβαλαν οἱ πόδες σου οἱ θελκτικοί;
- Ἀπὸ τὴν αὐτὴν δεξαμενὴν ὀπόθεν καὶ τῶν χερουβειμ αἱ πτέρυγες.
- Καὶ πῶς τὸ συναισθάνεσαι ὅτ' εἶσαι σὺ ὕλα αὐτά;
- Ἐσυλλογίσθη ὁ Θεὸς διὰ 'μέ, κ' ἐγὼ τὸ συλλογίζομαι.
- Παμφίλτατον, πῶς τὸ ἐσκέφθης καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς.
- Ἐσυλλογίσθη ὁ Θεὸς διὰ σὺς κ' εὐθὺς ἐκίνησα διὰ 'δῶ.

Μόνος ὁ οἰκοδομῶν ἐπὶ ἰδεῶν ἐγείρει οἰκοδομήματα αἰώνια. Ἐμερσον.

Ο ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

Διατί τὸ ἐπίθετον τούτο; Διατί δὲν εἶπον πλατωνικός, ἢ οὐράνιος, ἢ πνευματικός ἔρως, ἀλλὰ ἀνώτερος; Ἀπλῶς διότι δὲν πρόκειται περὶ ἀντιδιαστολῆς εἴτε τοῦ πλατωνικοῦ πρὸς τὸν αἰσθητικόν, εἴτε τοῦ οὐρανίου πρὸς τὸν γήινον, εἴτε τοῦ πνευματικοῦ πρὸς τὸν ὑλικόν. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἔρωτος, καὶ δὲν δυνάμεθα ἀτιμωρητὴν νὰ λησμονήσωμεν ὅτι πρὸς τὸ οὐρανίον ὑπάρχει καὶ ὁ φυσιολογικὸς χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου ὡς οὔτε δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν ἀτιμωρητὴν ὅτι ὁ φυσιολογικὸς χαρακτήρ εἶνε ἐκφανσις τοῦ οὐρανίου. Ὁ ἀνθρώπινος ἔρως εἶνε ἢ κατώτερος ἢ ἀνώτερος, ὁ βαθμὸς ὅμως δὲν συνεφέλκει ἠθικὸν χαρακτηρισμόν, ἀλλ' εἶνε ζήτημα ἐξελίξεως. Ὁ ἀνθρώπινος ἔρως εἶνε κατώτερος ἐφ' ὅσον ἐκφαίνεται ὡς ἔρως ἀνθρωπομόρφου ζώου, ἀνώτερος δὲ ἐφ' ὅσον ἐκφαίνεται ὡς ἔρως ἀνθρωπομόρφου ἀγγέλου. Ἡ σταδιοδρομία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἀναμφισβήτητος ἀνοδος ἀπὸ τῆς περιωπῆς τοῦ ζώου εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ ἀγγέλου. Ὁ ἀνώτερος ἔρως εἶνε ἐπακολούθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. Αἱ πληροφορίες τοῦ Βάρλου ταῦτα λέγοντος ἐν πρῶτῳ αὐτοῦ συγγράμματι, προέρχονται ἀπὸ τρεῖς πηγάς: ἀπὸ τοὺς ποιητάς, ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις τῆς νεωτέρας βιολογίας καὶ ἀπὸ τὰ πορίσματα τοῦ συγχρόνου πνευματισμοῦ. Οἱ θεωροῦντες τὸν ἔρωτα ὡς ἀπλοῦν ζωῶδες ἔνστικτον ὅπερ δέον νὰ ἐκμηδενίσῃ, ἢ κατασιγῆσῃ ἢ συντρίψῃ ὁ ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ πρόσω βαδίζων ἀνθρώπος σφάλλουσιν μὴ ἀντιληφθέντες ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἢ καταγωγὴ τοῦ ἔρωτος, τὸ οὐσιῶδες καὶ σπουδαῖον εἶνε ἢ μετουσίωσις, ἢ μεταμόρφωσις, ὅχι ἢ ἐκρίζωσις αὐτοῦ. Ἐκ τῶν δύο σχολῶν τούτων τὴν πρώτην ἐκπροσωπεῖ ὁ Τολστόης, τὴν δὲ δευτέραν ὁ Μαίτερλιγκ. Ἡ δευτέρα μόνις ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἤρξατο νὰ ἐπιδρῆ, διδάσκουσα ὅτι ὁ ἀνθρώπινος ἔρως μεταμορφούμενος καὶ μετουσιούμενος παραλλήλως πρὸς τὴν συντελουμένην φυσιολογικὴν μεταμόρφωσιν καὶ μετουσίωσιν τοῦ σώματος δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν κλεῖδα εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ ζωσα αὕτη ἰδέα—ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἔρως δύναται νὰ μετατραπῇ ἀπὸ χονδροειδοῦς παροδικῆς ἡδονῆς εἰς κολοσσιαίαν δύναμιν καὶ πηγὴν μονίμου εὐδαιμονίας—εἶνε ἀπόρροια τῶν ἀποκαλύψεων τῆς Ἄννας Κίγκσφορντ περὶ ἀξίας τῆς γυναικὸς—ἀποκαλύψεων αἵτινες ἐνέπνευσαν τὸν Μαίτερλιγκ νὰ εἴπῃ ὅτι “ἡ γυνὴ εὐμαυρεῖ ἐπικοινωνιών πρὸς τὸ ἄγνωστον αἵτινες εἶνε ἀπρόσιτοι εἰς τὸν ἄνδρα”* καὶ ὅτι “μεγάλῃ εἶνε ἡ ἀπόστασις ἢ χωρίζουσα τὸν ἀριστον τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς δεδομένης γυναικός.” Ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὴν γυναῖκα οἷαν παριστάνουσιν αὐτὴν οἱ ἀριστοτέχναι τῆς συγχρόνου γαλλικῆς φιλολογίας, Μαρσέλ Πρε-

βόστ, Ζολά, Μωπασάντ καὶ ἄλλοι,—ἐνεδρεύουσιν τῆς γυναικὸς, ζηλότυπον, δολίαν, ἀσυνείδητον, ἀργυρώνητον,—θὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀναμφιβόλως ἐφθάσαμεν εἰς νέον σημεῖον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων πρὸς ἄλληλα, ἵνα ὑποστηρίζωνται θεωρίαι ὡς ἡ τοῦ Μαίτερλιγκ. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἀμφότεροι οἱ χαρακτηρισμοὶ εἶνε λίαν ἄκροι, καὶ ὅτι πράγματι συμβαίνει εἶνε ἢ προϊούσα διαλέπτυνσις τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, λόγῳ ἐξελίξεως τοῦ ὀργανισμοῦ. Παραλλήλως τὸ αἰσθημα τοῦ ἔρωτος προβιβάζεται, καὶ ἡ ἰδεώδης γυνὴ βαθμηδὸν ἀναθρώσκει εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀνδρός. Τοιαύτη εἶνε προδήλως ἡ διηνεκῆς προσπάθεια τῆς ὀδηγούσης καὶ κινούσης τὴν ἀνθρωπότητα δυνάμεως. Εἶνε λίαν φυσικὸν ἐντεῦθεν ὅτι ἡ νέα ἀντίληψις τοῦ ἔρωτος δὲν χρονολογεῖται ἀπὸ πολὺ μακροῦ χρόνου καὶ κατὰ συνέπειαν μάτην θὰ ἀναζητήσῃ τις ποιητὴν διερμηνεύοντα τὸν ἀνώτερον ἔρωτα ἐν ἐποχῇ προγενεστέρα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Λέγω ποιητὴν διότι πάντοτε ἀπαιτεῖται ἰδιοσυστασία ποιητοῦ ἵνα σεισμογραφῆσῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὰς προϊούσας φάσεις τοῦ ἐρωτικοῦ ὀρμεμφύτου. Τὸ γένος ὑφίσταται τὰς σεισμικὰς, ἢ βιολογικὰς, ἀλλοιώσεις τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ προστρέξωμεν εἰς τοὺς ποιητάς ἵνα μελετήσωμεν τὸ νόημα τῶν ἀλλοιώσεων προκειμένου περὶ ἀνθρωπίνου ἔρωτος. Οὕτω ἀνευρίσκομεν τὸν Σέλλεϋ ὡς πρῶτον διερμηνέα τοῦ ἀνωτέρου ἔρωτος. Ὁ δυνάμενος νὰ ἀναγνώσῃ νοσημόνως τὸ Ἐπιψυχίδιον τοῦ Σέλλεϋ* θ' ἀναγνωρίσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας ὅτι ἀπὸ ἐνὸς αἰῶνος μόνις ἀνέτειλεν εἰς τὴν οἰκουμένην ἢ πνευματικὴ ἀντίληψις τοῦ ὑλικοῦ ἔρωτος. Οὔτε τῆς Ἑλλάδος οὔτε τῆς Ῥώμης οὔτε τῆς Ἀναγενέσεως οἱ ποιηταί, οὔτε οἱ φιλόσοφοι μᾶς εἶπον τί ποτε περὶ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀντιλήψεως τοῦ ὑλικοῦ ἔρωτος. Ἄμυδρὰν νύξιν αὐτῆς εὐρίσκομεν ἐνιαχοῦ τῆς ἐλληνικῆς δημόδους ποιήσεως καὶ σπασμωδικῶς εἰς τὰ ἔργα τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐμπνευσθέντων ποιητῶν. Τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν ἀπέκτησεν ἀκόμη τὸ κατάλληλον νεῦρον διὰ τὴν ἀντίληψιν ταύτην, μόνον δὲ σποραδικῶς ἐνίοι ποιηταί, μετὰ τὸν Σέλλεϋ, τὴν ἐκφράζουσιν ἐν ἐπιγνώσει, ἰδίως ὁ Ῥωσσέτης ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Σβίνμπωρν, ὁ Μόρρις, ὁ Μάρστον, ὁ Βράουνιγκ, ὁ Βουκάναν, ὁ Πάτμωρ καὶ ἐν μέρει ὁ Τέννισον. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Σέλλεϋ, τοῦ Ῥωσσέτη, καὶ τοῦ Οὐγκώ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦσαν ὀργανικῶς παρεσκευασμένοι. Τὸ κατάλληλον νεῦρον ἀνεπτύχθη παρ' αὐτοῖς ἐνωρίτερον. Ὁ σύγχρονος τοῦ Σέλλεϋ Βηλαρὰς εἶχε στιγμαὸς καθ' ἃς ἔτεινε πρὸς τὴν ὑποφώσκουσαν τότε νέαν ἀντίληψιν ὡς, φερ' εἰπεῖν ὅταν λέγῃ: “σ' ἐμένα ὁ ἔρως εἶνε τὸ αἷμα κί ἡ ψυχὴ, γιατί 'ναί τῆς καρδιάς μου τὸ τέλος κί ἡ ἀρχή.”

* Ἴδε Φῶς ἐκ τῶν ἐνδον σελ. 112, 128, 145, 162, 200.

* Μελέτη περὶ Σέλλεϋ ὑπὸ Π. Ε. Δρακούλη, “Παρασάξ,” Μαΐου καὶ Ἰουνίου, 1892.

“ ἂν τὸ κορμὶ ἀπεθάνη, αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ, ἐκείνη τῇ γλυκάδα ποῦ γεύτη στὴν ἀρχή.” Ἡ ζῶσα ἰδέα τῶν ἀφελῶν τούτων στίχων εἶνε ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος εἶνε δεκτικὴ ἔρωτος ἀκριβῶς ὡς ἂν εἶχε αἷμα καὶ νεῦρα. Εἰς τὸ Ἐπιψυχίδιον εὐρίσκομεν ἐκφράσεις καταπληκτικοῦ μεγαλείου ἃς δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μεταφέρω. Ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ παραλείψω ἕν δεῖγμα. Ὁ ποιητὴς ὁμιλῶν περὶ τῆς γυναικὸς ἣτις τῷ ἐνέπνευσεν ἔρωτα λέγει ὅτι “ ἡ ψυχὴ του ἐπληρώθη ἀγρίου τινοῦ ἀρώματος ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἀρώματος τὸ ὁποῖον δὲν ἠσθάνθη ἡ ὄσφρησις, διότι δὲν ἦτο τι ἀνήκου εἰς τὴν σφαῖραν τῶν αἰσθήσεων. Ἦτο ὡσανεὶ θερμὴ δρόσος ἐξητμίζετο ἐν τοῖς ἐγκάτοις χειμερινοῦ κάλυκος.”

... “ Τὴν βλέπω εἶνε μορφή θνητῆς, ἀλλ’ ἐμπλεῶς, θεότητος, φωτός, ζωῆς, ἔρωτος. Κινεῖται καὶ δύναται νὰ ἀλλάξῃ, ἀλλὰ δὲν δύναται ν’ ἀποθάνῃ.” Ὁ δὲ Ῥωσσέτης ἰδοὺ τί λέγει περὶ τῆς γυναικείας ἐπιρροῆς “ Ὅταν ἀπλῶς με ἔθιξεν, ἡ ψυχὴ μου ἦτο ψυχὴ παιδίου, ὅταν μ’ ἐνηγκαλίσθη ἠσθάνθη ὅτι ἦμην ἀνὴρ, ὅταν τὸ πνεῦμα της ἐνέβλεψε εἰς τὰ ἐντός μου ἦμην πνεῦμα, καὶ ἦμην θεὸς ὅταν ἠνώθη μετ’ αὐτῆς.” Ἐννοεῖται ὅτι ἡ πεζὴ αὕτη μετάφρασις δὲν ἔχει σύγκρισιν πρὸς τὸ πρωτότυπον ὅπερ εἶνε ἀπαραμίλλου ὕψους καὶ καλλονῆς, ἀλλ’ ἀρκεῖ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἐντελεσττέρα διασκευὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος τῶν δύο τούτων ποιητῶν εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς πνευματικὰς ἐκστάσεις ἔρωτος αἵτινες διὰ τοὺς κοινοὺς τῶν θνητῶν εἶνε ἀκόμη ἀπροσπέλαστοι. “ Ἀκόμη” λέγων ἐννοῶ ὅτι προδήλως προοιωνίζεται διὰ τὸν ἀνθρώπινον ὄργανισμὸν βιολογικὴ ἀλλοίωσις καθ’ ἣν ὠρισμένα μόρια ὕλης μέλλει νὰ μετουσιωθῶσιν εἰς μόρια πνεύματος. Ὁ Παῦλος ἀναμφιβόλως αὐτὸ διησθάνθη γράψας περὶ τοῦ “ πνευματικοῦ σώματος” περὶ οὗ καὶ ὁ Σβένδενβοργ διὰ μακρῶν ὁμιλεῖ. Ποιηταὶ δὲ ὡς οἱ προειρημένοι, ἐνωρίτερον ἐξελιχθέντες, περιέρχονται εἰς ἐκστασιν πνευματικῆς ἡδονῆς βλέποντες ἐνώπιόν των ὄχι πλέον τὸ ὑλικὸν σῶμα τῆς ἀγαπωμένης γυναικὸς, ἀλλὰ τὸ πνευματικὸν αὐτῆς σῶμα, τὴν “ ζῶσαν ψυχὴν” ὡς τὸ ἀποκαλεῖ ὁ βιολόγος Οὐάλας. Ἀλλαχοῦ ὁ Ῥωσσέτης περιγράφων φίλημα ἀποχαιρετισμοῦ λέγει ὅτι ἡ δοῦσα αὐτὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετεμορφώθη, καὶ τὸ στόμα της ἦτο ἡ ψυχὴ της. Ἐτέρα χαρακτηριστικὴ ἐκφρασις αὐτοῦ εἶνε περὶ γυναικὸς ἣς ὁ ἔρωτος ἦτο τόσῳ μέγας ὥστε “ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ διακρίνῃς ἂν εἶνε ἐνσάρκος ἢ ἄσαρκος ψυχὴ, ὁμοίως ὅπως ἡ εἰλικρίνειά της εἶνε τόσῳ μεγάλη ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ διακρίνῃς τοὺς λόγους της ἀπὸ τοὺς διαλογισμοὺς της.” Ἡ πεζὴ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀντιλαμβάνεται τὰς μεγάλας ταύτας πραγματικότητας ἀλλ’ εἶνε γεγονὸς ὅτι συντελεῖται μεγάλη μεταβολὴ ἣν πρῶτος ὁ καλλιτέχνης αἰσθάνεται, καὶ γνωρίζομεν ὅποια ἡ ὀδύνη του προσπαθοῦντος νὰ ἐξηγήσῃ εἰς γενεᾶν

μὴ ἐννοούντων, καὶ δὴ παρεννοούντων. Μολαταῦτα τὸ μέλλον τῆς Ἀνθρωπότητος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συνδιαλλαγὴν μεταξὺ τέχνης καὶ θρησκείας. Ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν εἶνε καθαρῶς θρησκευτικὸν αἶσθημα. Οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὡς ἐνσάρκωσιν τῆς Θεότητος, καίτοι δὲν ὑπωπτεύθησαν τὴν παύλειον πληροφορίαν περὶ πνευματικοῦ σώματος. Ἡμεῖς λοιπὸν πολλῶ μάλλον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὡς ἐνσάρκωσιν τῆς Θεότητος διότι προώρισται νὰ κατανοήσωμεν ὅτι οὔτε κἂν ἀποθνήσκῃ ἀλλὰ παραμένει ἕσαεὶ ὅπως τὸ διεπλάσαμεν τῇ συνεργείᾳ τῆς θείας πνοῆς. Ἀπαξ κατανοήσωμεν τοῦτο δύο μάλιστα τοῦ ἀνθρώπινου γένους θὰ ἐκλείψωσιν ἀμέσως ἡ ἀσκητεία ἀφ’ ἐνός, καὶ ἡ ἀκολασία ἀφ’ ἐτέρου. Ὁ ἀνώτερος ἔρωτος εἶνε ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου, καὶ ὅπως λέγει ὁ Βηλαρᾶς “ τὸ δυνατό του χερί νομοθετεῖ μορφώνει, τὸν κόσμον ἐμψυχώνει, κινεῖ καὶ κυβερνάει. Αὐτὸ νε ποῦ λαμπρύνει τῶν οὐρανῶν τοὺς θόλους με τοὺς ἀχτινοβόλους ἀστέρες φωτεινοὺς.”

“ Ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι προωρισμὸς τοῦ ἔρωτος εἶνε νὰ καταστῇ θεῖος καὶ νὰ διαμείνῃ αἰώνιος, καὶ ὅτι ὁ ἔρωτος διὰ νὰ καταστῇ θεῖος καὶ διαμείνῃ αἰώνιος δέον νὰ ἐκφράζεται κατὰ τρόπον θεῖον καὶ αἰώνιον διὰ ἀνθρώπινου μὲν, ἀλλὰ πνευματικοῦ σώματος, δὲν θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ κατανοήσωμεν τί πρᾶγμα εἶνε ὁ ἀνώτερος ἔρωτος. Ὁ Τέννυσον ἀποκαλεῖ τὸ ὑλικὸν σῶμα “ στερεὸν σάρκινον τεῖχος παρεμβαῖνον μεταξὺ δύο ψυχῶν ἀγαπωσῶν ἀλλήλας” καὶ προσδοκᾷ μεταμόρφωσιν καθ’ ἣν οὐδὲν θὰ κωλύῃ αὐτὰς νὰ διέρχωνται κατ’ ἀρέσκειαν διὰ μέσου ἀλλήλων δίκην δύο φώτων εἰσδύοντων εἰς ἀλληλα. Ὁ δὲ Βίκτωρ Οὐγκῶ

“ Matière où l' âme brille à travers son suaire
Boue où l'on voit les doigts du divin statuaire.”

“ Ὅταν δύο ψυχαι ἀντιθέτου φύλου ἀγαπῶσιν ἀλλήλας με τὴν αἴγλην τοῦ ἀνωτέρου ἔρωτος, συντελεῖται ὑποσυνειδήτως βιολογικὴ τις λειτουργία καὶ μένει ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀντιλήψεως, ἀλλὰ προσπελάζει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅταν ἡ μία ψυχὴ ἢ ἀμφότεραι εἶνε ποιητικοῦ ὄργανισμοῦ καὶ τότε ὁ ποιητικὸς ἐγκέφαλος ἀντιλαμβάνεται τὸ ὕψος τῆς ἐκστάσεως

Et on ne peut, à l' heure où les sens sont en feu
Etreindre la beauté sans croire embrasser Dieu !

τοσαύτη, λέγει ὁ Οὐγκῶ, εἶνε ἡ ἐκστασις τοῦ ἀνωτέρου ἔρωτος. Ἀληθῶς τὸ ἀνθρώπινον ὀρμέφυτον οὐδέποτε ἐν ὅλῃ τῇ ποιήσει ἐθεωρήθη ἐξ ὑψηλοτέρας ἀπόψεως ἢ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ τῆς Légende des Siècles. Ἐὰν δὲ ὅτι ὁ Οὐγκῶ καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ ἐξηκρίβωσαν προώρισται νὰ εἶνε ὁ κλῆρος ἀπάντων ἡμέραν τινα, δὲν ἔπεται ὅτι εἰς τὸν πλανήτην ἡμῶν ἐπιφυλάσσεται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν; Ἡ σὰρξ δὲν εἶνε ἐξοβελιστέα, ὡς οἱ παρεξηγήσαντες τὸν χριστιανισμὸν ἰσχυρίσθησαν, ἀλλ’ εἶνε ἐκφανσις τοῦ πνεύματος. Ἡ

ἑλληνικὴ ἰδέα περὶ ἁρμονίας μεταξὺ σώματος καὶ πνεύματος θὰ θεμελιώσῃ τὸν ἐπίγειον παράδεισον, ὄχι ἢ ἑβραϊκὴ ἰδέα περὶ ἔχθρας ἀναμέσον τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ ἀνώτερος ἔρωσ εἶνε ἀπείρως ἰσχυρότερος τοῦ κατωτέρου καὶ ἵνα αἰσθανθῶμεν τὰς ἐκστάσεις του πρέπει πρῶτον νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἀγνότητα καὶ μονονουχί ἀφθαρσίαν τοῦ σώματος. Ἡ μεταμόρφωσις ἐπὶ τοῦ ὄρου Θαβὼρ εἶνε ἐπαγγελία τοιοῦτου σώματος. Ὁ Χριστὸς ἔδειξεν ἡμῖν τὸν δρόμον, καὶ ἡ νεωτέρα βιολογικὴ ἐπιστήμη μᾶς λέγει ὅτι τηρουμένων πασῶν τῶν βιονομικῶν συνθηκῶν, ἐφικτὸν ἔσται ἡμῖν νὰ βαδίσωμεν πρὸς τὸν δειχθέντα δρόμον καὶ ν' ἀποκτήσωμεν ἐπὶ τῆς Γῆς ταύτης, ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, σῶμα μὴ ὑποκείμενον εἰς θάνατον. Τὸ βαρυσήμαντον πόρισμα ἐνταῦθα εἶνε ὅτι τὸν ἀνώτερον ἔρωτα εἰσάγει ἡμῖν πρῶτος ὁ χριστιανισμὸς διὰ τῶν περὶ μεταμορφώσεως καὶ ἀναστάσεως ἀγγελμάτων του, καὶ ὑπισχνεῖται τὴν βασιλείαν τοῦ τοιούτου ἔρωτος ἀφ' ἧς ἐννοήσωμεν τὴν σημασίαν τῶν εἰρημένων ἀγγελμάτων. Ὁ νευρικὸς ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου τῶρα μόνις φαίνεται ἀρχίζων ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς αὐτὰ ὡς ἐκδηλουτάτα διὰ τῶν ὀλίγων ποιητῶν τῶν ἰκανωθέντων νὰ αἰσθανθῶσι τὴν γηθοσύνην τοῦ ὑπερτάτου ἔρωτος. Τοιαύτη ἀνεκλάλητος γηθοσύνη συνεπάγεται καὶ προϋποθέτει τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ὕλης. Τὸ παρὸν σῶμα μᾶς εἶνε ὅπως ὁ σπόρος ἐξ οὗ μέλλει, δίκην φυτοῦ καὶ ἄνθους, νὰ βλαστήσῃ τὸ πνευματικὸν σῶμα μᾶς ὅπερ ἔσται δεκτικὸν πασῶν τῶν εὐφροσύνων διαθέσεων τοῦ ὑλικοῦ εἰς ἀσυγκρίτως μείζονα βαθμόν. Εἶνε μέγας καὶ θεμελιώδης νόμος τοῦ βίου οὗτος, συναφῆς πρὸς τὸ μέγα γεγονός τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου νευρικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀπορροούσης εὐαισθησίας εἰς πνευματικὰς ἐπιδράσεις καὶ ἐντυπώσεις. Δὲν εἶνε ζήτημα προνομιακῶν φύσεων· εἶνε ζήτημα ἱστορικῆς ὀργανικῆς αὐξήσεως τοῦ γένους, καὶ πρόκειται περὶ τοιαύτης ἐντάσεως καὶ προσέτι περὶ τοιοῦτου ἐξαγνισμοῦ τῆς ἐρωτικῆς ὀρμῆς ὥστε τὸ σῶμα αὐτόχρημα νὰ μεταμορφωθῇ εἰς ψυχὴν ζῶσαν καὶ ὀρατὴν, ἀγήρων καὶ ἀθάνατον. Τὸ Σύμπαν εἶνε θαυμάσιον χημεῖον, καὶ μολονότι ἀπαιτεῖ αἰῶνας ἵνα ἐπεξεργασθῇ τὰς οὐσίας τῆς ἢ ἰθύνουσα τὸ χημεῖον αὐτὸ ὑπερτάτη Διάνοια, εἶνε λίαν ἐφικτὴ ἢ μετάπλασις τοῦ ἐγκεφάλου ὥστε νὰ γίνῃ δεκτικὸς τῶν ὑφίστων ἐκστάσεων.

Ὅλως ἄλλο πρᾶγμα εἶνε ὁ πλατωνικὸς ἔρωσ ὁ προκύψας—καὶ ὑπὸ τῶν ποιητῶν τοῦ μεσαιῶνος δικαίως ἐξαρθεῖς—ὡς ἀντίδρασις ἐκ τῆς ἀκολασίας. Ἄλλ' οὔτε χριστιανικὸς, οὔτε ἐφικτὸς εἶνε διότι ἐξοβελίζει τὰ σῶμα ὅπερ ἀκριβῶς ὁ ἀνώτερος ἔρωσ λαμβάνει ὑπ' ὄψει ἀφορῶν εἰς τὴν ἀποπνεύματωσιν καὶ μεταμόρφωσιν τοῦ ὑλικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀριστοτελικὸς ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ ἀνώτερος ἔρωσ, ἀλλ' ὄχι πλατωνικὸς. Ἐτι ὁμως

κυριολεκτικώτερον θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς ἔρωσ τοῦ εὐαγγελίου, καίτοι ἐδέησε νὰ παρέλθωσι δεκαοκτὼ αἰῶνες πρὶν γίνῃ, καὶ δὴ ἐνιαχοῦ, καταληπτός. Ὁ πνευματικὸς βίος καὶ ὁ ἀνθρώπινος βίος διὰ τοῦ εὐαγγελίου ταυτίζονται καὶ ἐφεξῆς ψυχὴν καὶ σῶμα λέγοντες θὰ ἐννοοῦμεν ὄχι δύο διστάμενα στοιχεῖα, ἀλλὰ ἐν ἁρμονικὸν ὄλον πάγκαλον, ὑγιές, ἅγιον, ὄλον διετράνωσεν ἡμῖν αὐτὸ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ σύστημα καθ' ὃ ὁ Χριστὸς ἐβίωσε διδάξας ὅτι ἡ σὰρξ δὲν εἶνε περιφρονητέα, ἀλλὰ μεταμορφωτέα καὶ ἐξαγνιστέα διὰ τοῦ ἀνωτέρου ἔρωτος. Οὔτε αὐτὸς ὁ Σαίξπηρ φαίνεται ποσῶς συλλαβὼν κἂν ποτὲ τὴν ἰδέαν, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ του δὲν εἶχεν ἀκόμη ποσῶς ἀναπτυχθῆναι τὸ ἀρμόδιον νεῦρον ὅπερ σήμερον καθιστᾷ καταληπτὴν τὴν ἰδέαν τῆς ἀναστάσεως καὶ ἐπιβιώσεως τοῦ εὐγενοῦς ἔρωτος ἐπέκεινα τοῦ τάφου, ἀνευ ἀπωλείας οἰασθήποτε καθαρῶς ἀνθρωπίνης ἡδονῆς. Τὴν ἰδέαν ὅτι ἐρασταὶ συναντῶνται ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ οὐδεὶς ποτε ποιητῆς διετύπωσεν πρὸ τοῦ Ῥωσσέτη καὶ τοῦ Μάρστον. Ἐρωτα ἐξαγνίζοντα οὕτω τὴν ψυχὴν ὥστε νὰ συνυφαίνεται μετὰ τοῦ ἐπιβιούτου καὶ μεθισταμένου πνεύματος οὐδεὶς προγενέστερος ποιητῆς ἐφαντάσθη, καὶ ὁμως εἶνε ὁ ἔρωσ τοῦ εὐαγγελίου ὁ πρῶτην φοράν ἐξαγγελθεὶς διὰ τοῦ Ἐπιψυχιδίου ὅπερ εἶνε ποίημα πᾶν ἄλλο ἢ πλατωνικόν, καίπερ ὑπερτάτης ἠθικῆς καὶ ἀγνότητος. Ἡ ἠθικὴ δὲν ἐγκείται εἰς τὴν ἀσκητείαν οὐδαμῶς οὔσαν χριστιανικὴν σύλληψιν, ἀλλὰ ἐγκείται ἐν τῇ ἐνώσει τοῦ καλλιτεχνικοῦ μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ ὀρμεμφύτου, δὲν διατυπῶνται δὲ τοῦτο ἀλλαχοῦ τόσον ἐξόχως ὅσον ἐν τῇ ἰδιοσυγκρασίᾳ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ οἷα ἰδίως διαφαίνεται εἰς τὸ θαυμάσιον ἔργον του Dieu καὶ ἐπίσης, ἐννοεῖται, ἐν τῇ ἰδιοσυγκρασίᾳ τοῦ Δάντου. Ὁ Δάντης, ὁ Οὐγκῶ, ὁ Αὐγουστος Κῶντ, ὁ Βάγνερ καὶ ἡ Ἄννα Κίγκσφορντ εἰσήγαγον τὸν κόσμον εἰς τὸ μέγα μυστήριον τῆς Γυναικός. Τὴν γυναικίαν ἀξίαν οὐδὲ ἡ γυνὴ αὐτὴ φαίνεται ἐννοοῦσα ἀκόμη, ἀλλὰ εἰσερχόμεθα εἰς αἰῶνα καθ' ὃν αἱ σφραγίδες θραύονται καὶ δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἐπὶ πλέον ἀπόκρυφον ὅτι τὸ ἡμισυ τῆς Θεότητος εἶνε θῆλυ, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν τὸ ἀγάμωσ βιοῦν εἶνε παρὰ φύσιν ὅπως καὶ ὁ ἀνευ ἀνωτέρου ἔρωτος γάμος. Τὸ ἔργον τῆς μεταμορφώσεως συντελεῖται διὰ τοῦ γάμου τοῦ συγκιρνωῦτος ἐν ἐνὶ τὰ ἄρρενα καὶ θήλεα μαγνητικὰ ρεύματα. Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ῥώμη ἀπέτυχον ὡς πρὸς τὸν θεσμόν τοῦ γάμου καὶ ἡ ἀποτυχία των ἐξαπλώσασα τὴν ἀκολασίαν ἔσχε τὴν ἰδέαν τῆς ἀγαμίας ὡς εὐκαταίαν ἀντίδρασιν ἐπὶ αἰῶνας, ἀλλ' ἤδη ἡ ζῶσα ἰδέα τοῦ ἀνωτέρου ἔρωτος θὰ ἐπαναφέρῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἑλληνικὴν λατρείαν πρὸς τὸ κάλλος καὶ εἰς τὸ χριστιανικὸν σέβας πρὸς τὸν ἀνθρώπον. Τὸ θῆλυ στοιχεῖον τῆς Θεότητος, τὸ διησθάνθη ὁ ἐλλητισμὸς καὶ τὸ ἀνεγράρισεν ὁ

Χριστιανισμός. Τί μεγαλοπρεπέστερον καὶ τί τρυφερώτερον τῶν δακρύων τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ! Ἀληθῶς τὰ δάκρυα ἐκεῖνα ἀνανακλώσι τὸ δίφυλλον τῆς Θεότητος. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν λατρείαν πρὸς τὸ κάλλος ὑπάρχει βαρυσημαντότερον τι ἢ ἡ χριστιανικὴ ἰδέα ὅτι τὸ σῶμα εἶνε "Ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος"; Ὁ αἰσχυρόμενος διὰ τὸ σῶμα του αἰσχύνεται διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀνθέων. Ἡ καλλονὴ τί ἄλλο εἶνε εἰμὴ πνεῦμα, καὶ τί ἄλλο δύναται νὰ εἶνε ἢ καλλονὴ ἐνὸς ἀγγέλου εἰμὴ καλλονὴ ἀνθρώπου μετὰ δόξης ἁγίου; Ἡ ἀσκητικὴ ἰδέα τῆς ἐξοβελίσεως τοῦ θήλεος εἶνε τερατώδης.

Aimez donc, car tout le proclame, car l'esprit seul éclaire peu
Et souvent le coeur d'une femme est l'explication de Dieu.

Victor Hugo.

ἈΠΕΡΙΤΤΩΣ ΒΙΟΥΝ.

[Ἄσθρα τρία.]

Α΄.

Ὁ κοινωνικὸς βίος ὡς σήμερον ὑφίσταται εἶνε τόσῳ δαιδαλώδης καὶ παρὰ φύσιν ὥστε πᾶς ὅστις ἐρευνᾷ τὰ πράγματα κάπως βαθύτερον αἰσθάνεται ὅτι ἐπὶ θύραις εἶνε θεμελιώδης τις μεταβολή. Δόξα καὶ αἴνος τοῦ χριστιανισμοῦ εἶνε τὸ ἀπέριττον τοῦ βίου, καὶ μία ἐναργὴς μαρτυρία ὅτι βιοῦμεν ἀντιθέτως πρὸς αὐτὸ τὸ ἰδεώδες τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶνε ἡ ἀκάθεκτος ῥοπή τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν πρὸς ὅ,τι καθιστᾷ τὴν ἀπλότητα ἀκατόρθωτον. Δι' ἓνα ἢ δι' ἄλλον λόγον ἕκαστος ἡμῶν ἐπιδιώκει χρήματα, καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀφορᾷ εἰς ἰδεώδες ἄλλο ἐπέκεινα τοῦ ἀτομικοῦ του, ἢ τοῦ οἰκογενειακοῦ του, ἢ τὸ πολὺ τοῦ φυλετικοῦ του ὀφέλους, εἶνε πρόδηλον ὅτι ἐπακολουθεῖ χάος κοινωνικῶν περιπλοκῶν καὶ διανοητικῆς τύρβης ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ καλλονὴ τοῦ ἀπερίττου βίου εἶνε ὄχι μόνον ἀνέφικτος, ἀλλὰ καὶ ἀκατανόητος. Ὀλίγοι εἰσὶν ἐκεῖνοι οἵτινες εἰσδύσαντες εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος κατανοοῦσι τὴν ἀχανῆ ὑπεροχὴν τοῦ ἀπερίττου βίου καὶ βλέπουσι τὸ χάος τῶν κοινωνικῶν περιπλοκῶν μετὰ ὀδύνης, εἰ καὶ οὐχὶ ἄνευ προσδοκίας περὶ νέας τινος ῥοπῆς πρὸς τὸν ἀπέριττον βίον. Ἀληθῶς οἱ τοιοῦτοι ἤδη δὲν εἶνε τόσον ὀλίγοι ὅσῳ πρὸ εἰκοσαετίας, καὶ μάλιστα δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ φαντασθῇ τις ἄνθρωπον ἰσχυριζόμενον ὅτι ὁ ἀπέριττος βίος εἶνε καταδικαστέος, ἀρκεῖ ἀμυδρῶς νὰ ἐννοήσῃ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἀπερίττου βίου. Εἶνε ἀληθές ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία περὶ τούτου, ἀκόμη καὶ μετὰ τῶν κατανοούντων. Ἄλλοι μὲν ἐκλαμβάνουσι ἀπέριττον βίον τὸ διατρίβειν μακρὰν τῆς κοινωνίας καὶ παραιτεῖσθαι τῶν πλεονεκτημάτων τῆς, ἄλλοι δὲ ὑπολαμβάνουσι ὡς ἀπλότητα ἐν ἢ ἄλλο εἶδος ἐκκεντρικότητος. Τὸ οὐσιώδες εἶνε νὰ ὁμοφωνήσωμεν ἱκανοὶ περὶ τῶν σταθερῶν στοιχείων ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ἀπέριττον βίου, καὶ πρὸς τοῦτο τὸ ἐπιτηδειότερον

μέσον εἶνε ἡ ἔρευνα τῶν ποικίλων συλλήψεων καὶ ἐκφράσεων καὶ δὴ ἐμπράκτων ἐφαρμογῶν τοῦ ἰδεώδους τῆς μονίμου καὶ ἔμφρονος ἀπλότητος βίου. Τοιαύτην ἔρευναν ἐνεκαίνισεν ἐν τῷ ἀγγλικῷ Τύπῳ πρὸ τριῶν μηνῶν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου. Αἱ κορυφαὶ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τινος αἰσθάνονται τὸ ἀπροχώρητον τῆς ὑφισταμένης συρράξεως μετὰ χριστιανισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ, καὶ ἐπιδίδονται εἰς κοινωνιολογικὰς μελέτας ἀνησυχούντες νὰ εὗρωσιν ἑδαφὸς τι συνεννοήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς ἀλλήλους. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἐνόσῳ ἀρκούμεθα εἰς τὸν ἐξωτερικὸν χριστιανισμὸν ὃν γνωρίζομεν, ὁ ὑφιστάμενος πολιτισμὸς οὐδαμῶς εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τοιοῦτον χριστιανισμὸν ἀπεστερημένον τῆς ζωοποιῦ οὐσίας του. Καὶ ἂν στραφῶμεν πρὸς αὐτὴν τὴν οὐσίαν τότε ταυτοχρόνως ὁ μεσαιωνικὸς χριστιανισμὸς θὰ ἐξατμισθῇ ὑποχωρῶν εἰς νέαν διατύπωσιν ὑπαγορευομένην ὑπὸ τῆς ζωοποιῦ οὐσίας, καὶ ὁ ὑφιστάμενος πολιτισμὸς θὰ καταδαφισθῇ ἴν' ἀντ' αὐτοῦ ἐδραιωθῇ ὁ ἀπέριττος βίος. Ἄν ἦσαν μόνον τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Λονδίνου αἱ ἐκφράσεις, δὲν θὰ καθίστων αὐτὰς ἀντικείμενον ἰδίου ἄρθρου, ἀλλὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθέντα προυκάλεσαν, ὡς εἶπον, δημοσίαν συζήτησιν ἧς μετέσχον οἱ ἐπιφανέστεροι ἐκ τῶν ἡγετῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀκολουθῶν τὸ σύστημα τῆς ΕΡΕΤΝΗΣ, θὰ μεταδόσω ἐν λογικῷ εἰρμῷ, ἐντὸς ὀρίων βραχέος, αὐτοτελοῦς ἄρθρου, ὅ,τι διακεντητικώτερον καὶ συντελεστικώτερον εἰς μὲρ φωσιν χωριστῆς, ἀνεξαρτήτου, καὶ δὴ πρωτοτύπου γνώμης περὶ τοῦ ἀπερίττου βίου. Ὁμιλῶν περὶ τῶν παντοίων διασκεδάσεων ὁ ἐπίσκοπος λέγει ὅτι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς δὲν ἀντιστρατεύονται πρὸς τὸν ἀπέριττον βίον. Τὸ τέρπεσθαι δὲν αἶρει τὴν ἀπλότητα τοῦ βίου. Ὅ,τι αἶρει αὐτὴν εἶνε ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸ τέρπεσθαι. Τί ἄλλο δὲ ἡ ἀφοσίωσις ἐμφαίνει ἢ καθολικὴ ἐπιδιώξις χρημάτων; Ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸ τέρπεσθαι ὑποκαθιστᾷ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκον. Τὸ κύριον δὲ χαρακτηριστικὸν τῆς καλλονῆς τοῦ ἀπερίττου βίου εἶνε ἡ ἀφοσίωσις εἰς ἐν ὑψηλὸν καθῆκον ἢ ἰδεώδες, εἰς σκοπὸν δηλαδὴ τείνοντα ὄχι εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἰδίου ἀτόμου, ἢ τῆς ἰδίας οἰκογενείας, ἢ τῆς ἰδίας φυλῆς πρωτίστως, ἀλλὰ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἀνθρωπότητος πρωτίστως. Ὁ ἀφοσιούμενος εἰς τὸ ἀτόμον του ἢ εἰς τὸν κύκλον του θὰ πάθῃ ἐπὶ τέλος ἀμαύρωσιν, συνέπεια τῆς ὁποίας ἔσται ὅτι δὲν θὰ βλέπῃ εἰμὴ μίαν σμικρὰν σφαῖραν τοῦ σύμπαντος, ἐνῶ ὁ ἀφοσιούμενος εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα ἀναπτύσσει ὀπτικὸν τι νεῦρον τῆς ψυχῆς δυνάμει τοῦ ὁποίου βλέπει αὐτὸ τὸ Σύμπαν. Ὁ τοιοῦτος ἀναποδράστως θὰ προτιμᾷ νὰ ζῇ ἀπέριττος καὶ θὰ τῷ εἶνε ἀφόρητος πᾶσα ἄλλη συνθήκη βίου ἀποκλείουσα τὸ ἀπέριττον. Ἡ ψυχικὴ ταραχὴ ὑφ' ἧς οἱ πλείστοι πάσχουσι σήμερον προκύπτει ἐκ τούτου ὅτι ἐνῶ δὲν ἐπῆλθεν ἀμαύρωσις ὡς πρὸς τὰ ὑψηλά,

αἱ περίπλοκοι συνθήκαι τοῦ πολιτισμοῦ δὲν κατέστησαν ἀφόρητοι. Ἀνέχεσαι τὰς παρὰ φύσιν περιαλοκάς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐνταυτῷ ἀναγνωρίζεις ὅτι ὁ ἀπερίττος βίος θὰ σὲ καθίστα εὐδαίμονα· δὲν ἔχεις τὸ θάρρος νὰ τὸν ἐπιδιώξης στέλλων εἰς κόρακας τὰ κοινωνικά ψεύδη εἰς ἃ ἐμμένεις. Ἄρα πάσχεις χρονίως καὶ θορυβεῖσαι ἐνδομύχως. Οὐ δύνασαι Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαιμωνῶ. Ἐν σπουδαίῳ στοιχείῳ τοῦ ἀπερίττου βίου εἶνε νὰ ἔχῃς συναίσθησι ζωηρᾶν τοῦ νόμου τῆς ἀναλογίας. Διότι τότε δὲν θὰ ὄσσης εἰς τὴν τέρψιν μείζονα ἀφοσίωσιν ἢ ὅση ἀπαιτεῖται πρὸς τήρησιν τῆς ἰσορροπίας μεταξύ ἀπολαύσεως καὶ καθήκοντος, μεταξύ ἔγωισμοῦ καὶ ἰδεώδους. Ἡ ἀναλογία τῶν πραγμάτων εἶνε μέγας νόμος καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν ἀψηφίσῃ ἀτιμωρητῆ. Ὁ βίος εἶνε ἀνεκτιμῆτον ἀξίας, καὶ εἶνε ζωτικώτατον νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀναλογίαν τῶν πραγμάτων ἵνα μὴ διαφύγῃ ἡμῖν ἡ ἀξία του. Τὸ πλοῖον τότε μόνον ζῆ ὅταν ποντοπορῇ εἰς τὸ ἀναπεπταμένον πέλαγος καὶ ἀντιλαμβάνεται τὴν γηθοσύνην τῶν ἀναλογιῶν. Ἐν ὄσῳ εἶνε προσωρισμένον, δὲν γνωρίζει τίποτε εἰμὴ τὸν λιμένα καὶ τὰ τοῦ λιμένος. Ἄν θέλωμεν νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν γηθοσύνην τοῦ βίου πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν τὸν εὐρύτερον πόντον, τὸν οὐριον τοῦ πνεύματος, καὶ τὰς ῥοὰς τοῦ ἀνθρωπισμοῦ· καὶ θὰ βιώμεν τότε ἀπερίττως, ὅχι πλέον διακρινόμενοι εἰς πλουσίους καὶ ἀπλοῦτους, ἀλλὰ συνοδοιποροῦντες καὶ συναγαλλόμενοι, δηλαδὴ ὑπηρετοῦντες ἀλλήλους καὶ ἀγαλλόμενοι ἐπὶ τῇ ὀλβιότητι ἀλλήλων. Ἐντεῦθεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου ἐξάγει ἕτερον θεμελιώδη νόμον τοῦ βίου—τὸν νόμον τοῦ ὑπηρετεῖν. Εἶνε δὲ πρόδηλος ἡ σημασία του διότι ἄνευ ἀμοιβαίων ὑπηρεσιῶν οὔτε ἀδελφосύνη οὔτε ἀπλότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἐτερος ἱεράρχης διαβλέπει μέγαν ἐθνικὸν κίνδυνον εἰς τὴν παρατηρουμένην τάσιν πρὸς πολιτικὰς συζητήσεις διότι, λέγει, ὅπου τὰ πολιτικὰ συζητοῦνται διαθέρμωσιν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἐκεῖ ὁ βίος δὲν δύναται νὰ εἶνε ἀπερίττος καὶ ἀθῶος, ἀποχυδαῖζεται μάλιστα ἄμα προστεθῆ καὶ ὁ χρηματισμός. Ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸ ἀπερίττως βιοῦν, δικαίως στιγματίζει καὶ τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν αὐξουσαν τάσιν τῶν πλουσίων νὰ κατοικῶσι διαρκῶς ἐν ξενοδοχείοις. Τὴν πολυφαγίαν εὐγλώττως κατακρίνουσι κορυφαῖοι τινες ἰατροὶ μετέχοντες τῆς συζητήσεως. Εἰς αὐτῶν λέγει: “ἡ πολυφαγία ἐκμυζᾷ τὰς ἰκμάδας τοῦ αἵματος καὶ ὑπονομεύει τὴν ἠθικὴν, διότι μὴ λησμονῶμεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἠθικὴ ἄνευ ὑγείας, οὔτε ὑγεία ἄνευ ἠθικῆς. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἀνηθικότης ἔχει δύο πηγὰς· τὴν πολυφαγίαν τῶν πλουσίων, καὶ τὴν ἀνεπαρκῆ τροφήν τῶν πτωχῶν, διότι τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς τροφῆς ἐπενεργεῖ ὅπως καὶ ἡ πολυφαγία, ἐπὶ τοῦ αἵματος καὶ τῆς ἠθικῆς.” Ἐτερος μέγας ἰατρὸς γράφει “Ἡ κοινωνία πάσχει διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν

ἀνθρώπων οἵτινες θέτουσιν ὡς νόμον τοῦ βίου των τὴν ἀπόλαυσιν εἶνε μέγας. Τὰ θύματα ταῦτα τῆς ἀπολαύσεως διαιωρίζουν ὄντα νευρασθενῆ, λάγνα καὶ ἀνισόρροπα, καὶ τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀπερίττως βιοῦν εἶνε ἀκατόρθωτον ἐν ὄσῳ πολλαπλασιάζεται τὸ γένος των.” Ἡ ἔξοχος μυθιστοριογράφος καὶ κοινωνιολόγος κυρία Κραίγη τονίζει ἰδίως ὡς αἰτίαν τῆς κοινωνικῆς σαθρότητος, τὴν συσσώρευσιν πλοῦτου εἰς ὀλίγους καὶ τὴν ἐπίτασιν τῆς ἐνδείας τῶν πολλῶν. Τότε μόνον, λέγει, θὰ ἀρχίσῃ ἡ κοινωνία νὰ φέρεται πρὸς τὸ πᾶγκαλον ἰδεῶδες τοῦ ἀπερίττως βιοῦν ὅταν ἀρχίσῃ νὰ θεωρῆται ἔγκλημα αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔχειν πολλὰ χρήματα. Τοῦτο ἤρξατο ἐν Ἀμερικῇ, καὶ εἶνε δίκαιον, διότι βέβαιως ἔγκλημα κατὰ τῆς κοινωνίας διαπράττεται ὅταν ἐπιτρέπεται ἡ μετάγγις τοῦ αἵματος ἀπὸ τὰς φλέβας χιλιάδων ἀνθρώπων εἰς τὰ βαλάντια ἐνὸς Ῥοκφέλλερ. Εἶπον πολλάκις εἰς νεαρὰν ἐργάτριαν: “διὰ τί δαπανᾷς τὰ χρήματά σου ἀγοράζουσα αὐτὸ τὸ τρίχαπτον καὶ δὲν τὰ θέτεις εἰς τὸ ταμιευτήριον;” Καὶ ἔλαβον πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν: “Δίκαιον ἔχετε, ἀλλὰ μοῦ ἀρέσει τὸ τρίχαπτον, ὅπως ἀρέσει καὶ τῆς πλουσίας δεσποινίδος δεῖνα. Διὰ τί ἐγὼ νὰ τὸ στερηθῶ ἀφοῦ μοῦ ἀρέσει; Θὰ μοῦ λείψῃ ἡ τροφή; Πολὺ καλὰ, ὅλοι θ’ ἀποθάνωμεν μίαν φορὰν μόνον.” Ἀναφέρω τοῦτο ἵνα ἰσχυρισθῶ ὅτι δὲν εἶνε οἱ πτωχοὶ ἀξιοκατάκριτοι διότι σπαταλῶσιν, ἀλλὰ οἱ πλούσιοι. Ἀπ’ ἐναντίας αἰσθάνομαι στοργὴν καὶ ἀγάπην ὑπὲρ τῶν σπατάλων πτωχῶν. Ἡ σπατάλη τοῦ πλουσίου εἶνε προσθήκη ἀλαζονείας εἰς ἔγκλημα. Ἀλλὰ τὸ ἀπερίττως βιοῦν δὲν εἶνε μόνον κοινωνιολογικὸν ζήτημα, εἶνε καὶ ψυχολογικόν. Κατάστασις τις ἐνδοτέρα τῆς ψυχῆς καθορίζει τὰς ἐξωτερικὰς περιστάσεις καὶ ἐπιβάλλει τὸ ἀπερίττως βιοῦν ἐν μέσῳ τῶν κοινωνικῶν ἀντιδράσεων. Ἐκ τῶν ἐνδον δηλαδὴ δύναται τις νὰ διάγῃ τὸν ἀπερίττον βίον ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τὸ θάρρος ν’ ἀψηφῆ τὰς κρίσεις καὶ τὰ σχόλια τῶν ἄλλων. Ὁ τοιοῦτος οὐδόλως θίγεται ἀπὸ τὰς περιστοιχοῦσας συνθήκας, ἀλλὰ διηνεκῶς ἰσχυροποιεῖ ἑαυτὸν ἀρκετὰ ὥστε νὰ εἶνε ὑπέρτερος πάσης βιωτικῆς καταστάσεως. Δὲν εἶνε ποσῶς νέαι αἱ περὶ ἀπερίττου βίου ἰδέαι. Εἶνε ζῶσαι καὶ ἀρχαῖαι, ἀλλὰ παραβλέπονται. Ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἐπίκτητος, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος εἶνε ὅλοι κήρυκες τοῦ ἀπερίττως βιοῦν. Καὶ διὰ τί τόσῳ ἐπιμόνως οἱ ἀρχαῖοι αὐτοὶ διδάσκαλοι τὸ ἐκήρυξαν; Διότι ἐπέισθησαν ὅτι εἶνε κλείς ἀνοίγουσα θησαυροφυλάκειον περιέχον θησαυροὺς μείζονας ὅλου τοῦ χρυσοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἐπέισθησαν ὅτι εἶνε ἡ κλείς τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας. Τὸ ἀπερίττως βιοῦν δὲν εἶνε στέρησις· τοῦναντίον εἶνε ὀλβιότης, καὶ θὰ ἦτο πλουσιωτάτη ἡ χώρα ἐκεῖνη ἥτις θὰ εἶχε τοὺς πλείστους ἀπεριττοδιαίτους. Ἐντεῦθεν πᾶς φιλόπατρις ὀφείλει νὰ βιοῖ ἀπερίττως καὶ πᾶς συμμορφού-

μενος με τὰς κοινωνικὰς προλήψεις περί πλούτου πρέπει νὰ θεωρητῆται ἀφιλόπατρις. Αἱ κοινωνικαὶ συνθήκαι εἶνε ὁ τάφος τῆς Ἀνθρωπότητος ἐκ τοῦ ὁποίου ἕκαστος ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἐγερθῆ, πραγματοποιῶν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἀνθρώπου κατὰ τὴν συμβολικὴν διατύπωσιν τοῦ πράγματος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἀνάστασις ἀπὸ τοῦ θανάτου τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν εἰς τὴν ζωὴν ἀποτελεῖ τὸ ἰδεώδες τῆς ἀπλότητος. Αἰῶνας ὄλους πρὶν ἢ καταπέση τὸ ῥωμαϊκὸν μεγαλεῖον, ὁ Τάκιτος προεῖδε τὸν ἐπικείμενον ὄλεθρον καὶ διὰ τῶν συγγραφῶν του ἐτάνωσε πᾶσαν χορδὴν ἵνα στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῶν ῥωμαίων εἰς τὸ ἰδεώδες τοῦ ἀπερίττως βιοῦν. Οἱ ῥωμαῖοι ὅμως ἐκώφευσαν καὶ οἱ ἀπεριττόβιοι βάρβαροι ἐθριάμβευσαν. Ὁ Τολστόης εἰς τὸ αὐτὸ ἰδεώδες προσκαλεῖ τοὺς ῥώσσους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κωφεύουσιν. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ἀπηύθυνεν εἰς τοὺς γάλλους, ἀλλ' ἂν δὲν πληθυνθῶσιν οἱ κήρυκες τοῦ ἀπερίττως βιοῦν, ἡ ἀνάστασις δὲν πραγματοποιεῖται. Ἡ κοινωνία πάσχει ἐκ φθίσεως, καὶ τὸ ἀπαραίτητον φάρμακον εἶνε ἡ ἀερολουσία τοῦ ἀπερίττως βιοῦν. Ὁ χρηματισμὸς εἶνε τὸ βακτήριον τῆς φυματώσεως καὶ ἡ δύνατο νὰ ἐξολοθρευθῆ ἂν εἴχομεν τὸ θάρρος νὰ ἐκτεθῶμεν γυμνοὶ ὑπὸ τὸ ἥλιον τοῦ χριστιανισμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως ὁ μὲν χρηματισμὸς γοητεύει πάντας, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ὀλιγίστους, κινδυνεύει δέ, ὑπὸ τοιαύτας περιπτώσεις, καὶ αὐτὸ τὸ ἀπερίττως βιοῦν νὰ ἐπιδιωχθῆ ὑπὸ πολλῶν ὡς συρμὸς καὶ ὄχι ὡς σοβαρὸν ἰδεώδες ὡς θὰ συνέβαινεν ἂν ὁ χριστιανισμὸς εἴλκευεν ἡμᾶς περισσότερον τοῦ χρηματισμοῦ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι θὰ πάσχωμεν ἐνδῶ δὲν ἐκθρονίζομεν τὸν Ἐκατομμυριούχον ἵνα ἀντ' αὐτοῦ ἐνθρονίσωμεν τὸν Φιλόσοφον. Ἐν συναφείᾳ πρὸς τοῦτο ὁ ἔξοχος κοινωνιολόγος Kidd παρατῆρει ὅτι οἱ φιλόσοφοι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπέχουσιν. "Ἄμα ὅμως ἐπιστῆ ἢ στρυμὴ ἢ μοιραία, θὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ μέσον, θὰ ἐπιβάλωσι τὸν νέον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ θὰ μᾶς βοηθήσωσι νὰ διακρίνωμεν τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ πᾶσα προσπάθεια δέον νὰ καταβάλλεται ὄχι μόνον ὑπὲρ τοῦ ἀπερίττως βιοῦν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀτρηρῶς βιοῦν. Ὑποδεικνύει δὲ ὁ Kidd πολιτικὸν πρόγραμμα καθ' ὃ ἡ πολιτεία νὰ ἐγγυᾶται τὴν ὑψίστην εὐμάρειαν καὶ τὴν ὑψίστην τιμὴν πρὸς οἰονδήποτε ἱκανὸν νὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον ἕξ ὑγιᾶ τέκνα καὶ νὰ τὰ ἀναθρέψῃ συνωδὰ πρὸς τὰ ἰδεώδη τοῦ ἀπερίττως βιοῦν, καὶ τοῦ ὀτρηρῶς βιοῦν. Ἡ Μαρία Κορέλη ἐπιστέλλει εὐγλωττον συμβολὴν εἰς τὴν συζήτησιν λέγουσα ὅτι θεωρεῖ πρόδηλον τὴν ἀξίαν τοῦ ἀπερίττως βιοῦν ἐπομένως ἀρκεῖται νὰ ὑποδείξῃ συστατικά τινα στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ ἰδεώδους. Πρώτιστον στοιχεῖον εἶνε ἡ ἀκεραιότης καὶ εὐκρίνεια περί τὰς ἐπιδιώξεις, περί τοὺς στοχασμούς, περί τὰς ἐκφράσεις. Τὸ ἀπερίττως βιοῦν δύναται μόνον νὰ λάβῃ ὑπόστασιν μεταξὺ

φίλων, βάσις δὲ τῆς φιλίας ἡ εὐκρίνεια. Ἀπερίττως δύναται μόνον νὰ βιώσιν ὅσοι εὐρίσκουσι τέρψιν εἰς τὰ ἀπλὰ πράγματα τῆς φύσεως ἐν οἷς ἡ καθαρὰ καρδία εὐκρινούς ὁμιλητοῦ. Ἡ Lady Palmer γράφει ὅτι σωτηρία τῆς κοινωνίας θὰ ἦτο ἂν ἐδημιουργεῖτο ὁργανισμὸς τις ἔργον ἔχων νὰ στρέφῃ τὰ ὑπὸ τῶν πλουσίων σπαταλῶμενα χρήματα εἰς ἀνάγκας τῶν ἀπλοῦτων. Παραδείγματος χάριν εἰς ἑκατομμυριούχος προσέρχεται εἰς ἐστιατόριον πληρόνων δι' ἕν πρόγευμα δέκα δραχμάς. Ἐπὶ τοῦ τοιούτου λογαριασμοῦ νὰ εἰσπράττεται φόρος πέντε δραχμῶν πρὸς ὄφελος ἀπλοῦτων ἐργατικῶν οἰκογενειῶν. Ἄλλως εἶνε ἀνωφελὲς νὰ καθάπτεται τις τῶν πλουσίων διότι βιοῦσιν ὡς βιοῦσι. Τὸ οὐσιώδες εἶνε ἵνα ἡ πολιτεία ἐπέμβῃ αἵρουσα τὴν ἀνέχειαν. Αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Sir Lewis Morris περί ἐπιτεύξεως τοῦ ἀπερίττως βιοῦν. Ἡ Lady Florence Dixie συνηγορεῖ ὑπὲρ καταργήσεως τῶν ἐπιπλάστων ἡθῶν καὶ καθιερώσεως ἀπλῆς τροφῆς, ἀπλῆς ἐνδυμασίας, ἀπλῆς θρησκείας, ἀπλῆς ἐθιμοταξίας. Μόνον δούλοι φοβούνται νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ἀπλότητα διότι λατρεύουσι θεοὺς οὓς γνωρίζουσιν ὡς ψευδεῖς, καὶ ὑπακούουσι νόμους οὓς γνωρίζουσιν ὡς βαρβάρους. Τὸ ἀπερίττως βιοῦν εἶνε ἐφικτὸν ἅμα ἐξασφαλισθῆ οικονομικὴ ἀνεξαρτησία ὑπὲρ πάντων, καὶ ἅμα πεισθῶμεν ὅτι ἡ φύσις οὐδέποτε προώρισε τὸν ἄνθρωπον νὰ καταβροχθίζῃ ψητὰς ἢ βραστὰς οὐσίας, ἢ σάρκας ἐμψύχων ὄντων. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ἀπερίττος, καὶ θὰ βιώσωμεν ἀπερίττως ὅταν ἀσπασθῶμεν αὐτήν.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΧΑ.

Ἐξ αἰῶνες εἶχον παρέλθει μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὅτε ὁ Μωάμεθ ἔπεισε χιλιάδας ἀνθρώπων νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν οἵτινες ἄλλως οὐδέποτε θὰ ἤκουόν τι περί τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοὺς ἔπεισε λέγων ὅτι διὰ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς ἔμελλε νὰ πληρώσῃ τὴν Γῆν δικαιοσύνης ἐνώπρην ἡτο μεστὴ ἀδικίας καὶ σκληρότητος. Ἐν ὀνόματι τοῦ γεγονότος τούτου ὁ Μωάμεθ δικαιούται εἰς τὸν σεβασμὸν παντὸς Χριστιανοῦ, καὶ ὁ μωαμεθανισμὸς εἶνε, ὅπως πᾶν ἄλλο θρησκευτικὸν σύστημα θίξαν τὰς καρδίας ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἄξιος τῆς μελέτης μας. Αἱ φάσεις καὶ ἀνεπίξεις παντὸς θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰσὶ ζωτικώτατα θέματα ἐρεύνης. Δὲν εἶνε ἐντὸς τοῦ προγράμματος τῆς ΕΡΕΤΝΗΣ νὰ ἀναλύῃ ζητήματα ἀλλὰ νὰ διακεντᾶ εἰς ἔρευναν, ἄλλως τόμοι ἡδύναντο νὰ γραφῶσι περί τῆς κοινωνιολογικῆς ἀξίας τοῦ μωαμεθανισμοῦ ὅπως καὶ πάσης ἄλλης θρησκείας. Ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ ὅμως ὁ μωαμεθανισμὸς μᾶς ἐνδιαφέρει χάριν μιᾶς ἀνεπίξεως αὐτοῦ ἐξόχως ἐνδιαφερούσης, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Βαβισμὸς ἢ Βεχαϊσμὸς. Βραχέα τινα περί αὐτῆς εἶπον ἐν τῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ πρώτου

τόμου τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, * καὶ αἰσθάνομαι ἔκτοτε ὅτι καλοῦμαι νὰ εἶπω ἔκτενέστερα. Καίτοι πρόκειται περὶ φάσεως τοῦ μωαμεθανισμοῦ θὰ ἀναφέρω τοῦ λοιποῦ αὐτὴν ὡς νέαν χωριστὴν θρησκείαν διότι ὁ διαφορισμὸς αὐτῆς ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς τὴν καθιστά ὄχι μόνον ἀνεξάρτητον, ἀλλὰ καὶ συνάδουσαν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Ἐν πρώτοις ὁ θεμελιωτὴς ἢ εἰσηγητὴς αὐτῆς ῥητῶς ἀπαγορεύει τοῖς ὀπαδοῖς του τὸ στρατεῦσθαι καὶ πᾶν εἶδος αἱματοχυσίας, ἀποκαλεῖ τὴν οἰκουμένην κοινὴν ἀπάντων πατρίδα, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν φύλλα τοῦ αὐτοῦ δένδρου. Οἱ ὀπαδοὶ του ἀριθμοῦνται εἰς ἕξ ἑκατομμύρια καὶ πλέον, ἐμφοροῦνται δὲ πάντες ἐνθεοῦ ζήλου πρὸς ὑπάλειψιν ἀπὸ τὸν κόσμον παντὸς φανατισμοῦ καὶ πάσης ἐχθρότητος πηγαζούσης ἐκ φυλετικῶν διαφορῶν. Ὁ μέγας σκοπὸς τῶν ὀπαδῶν τούτων τοῦ Βάβ εἶνε νὰ προκύψῃ νέον ἀνθρώπινον γένος διὰ τῆς ἰσχυροποιήσεως τῶν θείων στοιχείων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως—γένος ἀγαθόν, κραταῖον, καὶ γλυκύ. Ἡ πᾶσα ἐπαγγελία τοῦ Βαβισμοῦ ἢ Βεχαισμοῦ ἐδράζεται ἐπὶ τῆς παραδόσεως ἣν ἀναφέρει διὰ μακρῶν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ συγγράμματός του ὁ Μιρζὰ Ἀβδούλ Φαζέ † ὅτι πάντα τὰ ἔθνη μέλλει νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Βεχαουλλάχ ὡς τὴν ἐντελεστάτην μέχρι τούδε ἔκφανσιν τῆς Θεότητος γεννηθέντα ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν κόσμον. Ἡ Θεότης ἀποκαλύπτει ἑαυτὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἐποχῆς εἰς ἐποχὴν διὰ τοιούτων ἐκφανσεῶν ἢ θεοφανειῶν—ἀνθρώπων δηλαδὴ ἐνσαρκούντων ἐν τῷ ἀτόμῳ των, μίαν ιδιότητα τοῦ θείου καὶ ἐπιτετραμμένων τὴν διεξαγωγὴν μεγάλου προγράμματος ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. Ἡ παράδοσις λοιπὸν λέγει ὅτι ὁ Βεχαουλλάχ εἶνε ἢ μέχρι τούδε τελευταία, ἐπομένως πληρεστέρα τῶν προηγηθεισῶν, ἔκφανσις τοῦ θείου ἦτοι θεοφάνεια. Πληρέστεραι ἐπιφυλάσσονται ἡμῖν διότι πᾶσα ἔκφανσις εἶνε πάντοτε πληρεστέρα τῶν προγενεστέρων αὐτῆς. Ἡ αὐτὴ παράδοσις ἰσχυρίζεται ὅτι πολλοὶ θεμελιωταὶ θρησκείων τοῦ παρελθόντος ὡς ὁ Ζώροαστρος, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μωϋσῆς, ὁ Μωάμεθ, προεῖπον περὶ τοῦ Βεχαουλλάχ ὡς μελλούσης ἐκφάνσεως τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ τοῦ μεσιανικοῦ πνεύματος. Ὁ Βεχαουλλάχ ἐγεννήθη τῷ 1819 ἐν Σιράζ τῆς μεσημβρινῆς Περσίας ἡλικίας δὲ 24 ἐτῶν γενόμενος ἐχρίσθη διὰ τοῦ τίτλου Βάβ, ὅπερ σημαίνει πύλη, καὶ ἐξήγγειλε τὴν ἀποστολὴν του, συγχρόνως δὲ ἐδήλωσεν ὅτι ἄλλος μέγας διερμηνεύς του ἔμελλε νὰ ἀναφανῆ βραδύτερον. Βεχαουλλάχ εἶνε τίτλος καὶ ἡ λέξις σημαίνει Δόξα Θεοῦ. Τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ πέрсου μεσία εἶνε Μιρζὰ Ἀλῆ Μωάμεθ, ὁ δὲ τίτλος Βάβ, ὅστις εἶνε ἀρχαῖος, ἐδόθη αὐτῷ

ἀφ' ἧς, ἐν ἐπισήμῳ ὀμηγύρει τῶν ὀπαδῶν του εἶπε “Ἐγὼ οὐδὲν ἄλλο εἶμαι εἰμῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἢ πύλη δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ῥαντισθῆ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.” Μετὰ τοῦτο ἐξέλεξε δεκαοκτὼ ἐκ τῶν ὀπαδῶν του οὗς ὠνόμασε “Ζῶν Ἀλφάβητον.” (Τὸ ἀραβικὸν ἀλφάβητον σύγκειται ἀπὸ δεκαοκτὼ γράμματα). Αὐτὸς ἐτάχθη δέκατος ἔννατος ἀπαρτίσας οὕτω τὴν ἱεραρχίαν τῶν 19 ἦτοι τὴν “πρώτην ἐνότητα. Εὐθύς ὑστερον ἢ περσικὴ κυβέρνησις ἤρξατο διαγμὸν κατὰ τῆς αἰρέσεως. Ὁ Βάβ ἐφυλακίσθη μετὰ πολλῶν ἄλλων. Ἑπτὰ ἐκ τοῦ Ζῶντος Ἀλφάβητου ἐθανατώθησαν, καὶ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ μεσίας κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ὁ τέταρτος ἐκ τοῦ Ζῶντος Ἀλφάβητου, Μιρζὰ Γιαχιά ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Περσίας μετημφισμένος ὡς δερβίσης καὶ μεταβὰς εἰς Βαγδάτην εὑρεν τὸν ἐξόριστον ἀδελφόν του Μιρζὰ Χουσεγιάν Ἀλῆ τελούντα ἀπὸ δωδεκαετίας ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς τουρκικῆς ἀστυνομίας ἅτε ἡγέτην τῶν βαβιστῶν. Ἐκτοτε ἐκ τῶν δύο ἀδελφῶν οὗτος μὲν ἐστάλη ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως εἰς Ἀκκαν, ἢ Ἀκραν, τῆς Συρίας ὁ δὲ Μιρζὰ Γιαχιά εἰς Κύπρον ἔνθα εἰσέτι ζῆ διαμένων ἐν Ἀμμοχώστῳ. Ἐξ Ἀκρας ὁ ἄλλος προσεκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκεῖθεν ἐστάλη εἰς Ἀδριανούπολιν. Κατὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει διαμονὴν του διεκήρυξεν ἑαυτὸν ὡς τὸν ὑπὸ τοῦ Βάβ προδηλωθέντα ὡς μέγαν διερμηνέα τοῦ βαβισμοῦ. Ἐνταυτῷ προσέλαβε τὸν τίτλον Βεχαουλλάχ καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ πληρώματος τῶν βαβιστῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἐν Ἀμμοχώστῳ τῆς Κύπρου ἀδελφός του Μιρζὰ Γιαχιά ἐξακολουθεῖ θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς τὸν γνήσιον ἡγέτην τῶν βαβιστῶν, καὶ πολλοὶ αὐτὸν ἀναγνωρίζουσιν, ὡν ὁμοῦς ὁ ἀριθμὸς μειοῦται διηλεκτῶς. Ὁ Μιρζὰ Χουσεγιάν Ἀλῆ μὴ κριθεὶς ἀρκετὰ ἐπικίνδυνος ὥστε νὰ θανατωθῆ ἐστάλη πάλιν εἰς Ἀκραν ἔνθα διέμεινε πολλὰ ἔτη ὄχι μὲν ὑπὸ κράτησιν ἀλλὰ ἐπὶ ἐδάφους ὠρισμένων διαστάσεων καὶ ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Δὲν ἐβράδυνε νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀγάπην τῶν κατοίκων ὡς ἐκ τῆς γλυκύτητος καὶ φιλανθρωπίας αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ δὲ ἢ τουρκικὴ ἀστυνομία τὸν ἐσέβετο καὶ τὸν ἐθεώρει ἅγιον. Πᾶν ὅ,τι εἶχε τὸ ἐδίδεν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας καὶ τῇ 28 Μαΐου 1892 μετέστη εἰς τοὺς αἰέν ἔοντας ἄγων τὸ 71 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Οἱ ὀπαδοὶ τούτου ὠνομάσθησαν βεχαισταί, καὶ ἀναγνωρίζουσιν ὡς κεφαλὴν τῆς βεχαικῆς ἐκκλησίας τὸν πρωτότοκον υἱὸν του Ἀββᾶν, οὗ τὸ δικαίωμα ὁμοῦς διαμφισβητοῦσιν οἱ δύο νεώτεροι, ἑτερομήτριοι ἀδελφοὶ Μωάμεθ Ἀλῆ καὶ Βαδιουλλάχ. Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ κέκτηνται ἐνδιάφερον διὰ τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἱστορικῆς ἀνεξίξεως τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου κινήματος ὅπερ ἀριθμεί μυριάδας ὀπαδῶν ἐν Ἀμερικῇ καὶ φαίνεται τείναν νὰ δεσπόσῃ τῆς Περσίας. Συγγράμματα περὶ αὐτοῦ, ἰδίως ἀγγλικά, εἶνε ἤδη οὐκ ὀλίγα καὶ

* Σελίς 7.

† “Βεχὰ ὁ Προφήτης” ἦτοι “Βίος τοῦ Βεχαουλλάχ.” Μεταφρ. εἰς τὸ ἀγγλικὸν ὑπὸ Πράττ. Νεω Γουρκ. 1892.

ἐκδίδονται νέα κατ' ἔτος, γνωστότερα δὲ εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ Βράουν, καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κανταβρυγίας. Ἀρχαῖον χειρόγραφον ἀραβικόν, τὸ καλούμενον Ταρικ Ζαδιδ ἀποτελεῖ πηγὴν αὐθεντικῶν πληροφοριῶν, σώζονται δὲ αὐτοῦ τρία μόνον ἀντίγραφα. Τὸ ἐν ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, τὸ ἄλλο ὑπὸ τῆς ἐν Πετρούπολει Ἀκαδημίας τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ τὸ ἄλλο εὐρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ καθηγητοῦ Βράουν. Ἐν Περσίᾳ, ἐννοεῖται, τὸ ἔργον καταδιώκεται. Ἄλλαι πηγαὶ τοῦ βαβισμοῦ εἶνε τὰ ἔγγραφα τῆς περσικῆς κυβερνήσεως, καὶ αἱ ἐκθέσεις περσῶν ὑπαλλήλων οἵτινες, κἀπερ ἀνομολογοῦντες τὸν ὑπερφυᾶ ἠρωϊσμόν τῶν βαβιστῶν μαρτύρων, διαστρέφουσιν, ἐννοεῖται, τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξαλείφουσι πολυτίμητον ἔχνη ἀκριβῶς ὅπως οἱ χριστιανοὶ χρονογράφοι τοῦ τρίτου αἰῶνος κατέστρεψαν πολυτίμους πηγὰς τῆς σπουδαιοτάτης αἰρέσεως τῶν Γνωστικῶν, ἀφήσαντες ἡμῖν μόνον τὰς παραστάσεις τῶν πολεμίων τῆς. Ἐντούτοις ὁ ἐνθουσιασμός ὃν ἐγέννησεν ἡ βεχαικὴ φιλοσοφία εἶνε μέγας καὶ ἐξαπλοῦται εὐρύτατα. Δύο λόγοι ἐξηγοῦσι τὸ φαινόμενον τοῦτο· πρῶτον, ὁ κατ' αὐτῆς πόλεμος τῶν ὀρθοδόξων μουσουλμάνων, οἵτινες κηρύττουσιν ὅτι πᾶς φονεύων βεχαιστὴν εὐρίσκει χάριν παρὰ τῷ Ἀλλάχ· δεύτερον ἡ ἁρμονία τοῦ βεχαισμοῦ πρὸς τὰς βιονομικὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μας, περὶ ἐνότητος καὶ ἀλληλεγγύης πάντων τῶν ὄντων, περὶ εἰρήνης, περὶ φιλαλληθείας, περὶ ἀνθρωπισμοῦ. Τὰ βιονομικὰ του ἀξιώματα ὁ Βεχαουλλάχ διέτύπωσεν εἰς τὸ σύγγραμμά του Κιταβελακδάρ, καὶ εἰς τὰς πινακίδας, ἧτοι ἐπιστολὰς αὐτοῦ. Περὶ αὐτοῦ ἀρχαιότερον ἐλέχθη ὅτι "αὐτὸς εἶνε ἡ γέφυρα ἢ ἐπιφυλαχθεῖσα ἡμῖν, ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐλαία ἀνεσύρθη καὶ ὁ πέπλος ἀφηρέθη, καὶ δι' αὐτοῦ αἱ σφραγίδες τῆς ἀληθείας ἀνεώγησαν." Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα ὁ Βεχαουλλάχ ἐξήγγειλεν ἐνδόξους ἀρχὰς καὶ ἐντολὰς οἵαι ἀναμφισβητήτως προώρισται νὰ συναδελφώσωσι πάντας τοὺς λαοὺς καὶ πᾶσας τὰς θρησκείας. Τοῖς πιστοῖς αὐτοῦ ἐντέλλεται. "Ἐπηρετεῖτε πάντας τοὺς λαοὺς τῆς Γῆς, καὶ ἐπιμελεῖσθε νὰ ἐξωτερικεύετε διὰ τοῦ προσώπου σας τὸ πλήρες ἐκεῖνο κάλλος τοῦ ἐνδοτέρου θείου χαρακτήρος ὅστις λανθάνει ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ. Τοῦτο ποιεῖτε δυνάμει ὑπακοῆς πρὸς τὰς ἐντολὰς μου καὶ πρὸς τὰ ἱερατικώτατα παραγγέλματά μου." Ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς εἶνε ἐπίσης θεμελιώδες δίδαγμα τοῦ βεχαισμοῦ. Μεταξὺ τῶν μαρτύρων ἀναγράφεται ἡ εὐγλωττος καὶ ὠραία Κουρατ-ηλ-αῖν, ἧτις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη περσὶς μουσουλμᾶνα ἢ ἐξαναστάσα κατὰ τοῦ ἰσλαμικοῦ ζυγοῦ ὑπεραμυνθεῖσα τῶν δικαιωμάτων τοῦ φύλου τῆς. Ἐγραψε ποιήματα πλήρη πυρὸς καὶ μεγάλης φιλολογικῆς ἀξίας, ἀναγνωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα ἔτι καὶ νῦν ἐν Περσίᾳ. Ἐδρασεν ἐν Καζβίνῃ, περσικῇ

πόλει ἐνθα εἰσὶ συγκεντρωμένοι αἱ περιώνυμοι θεολογικαὶ σχολαὶ τῶν σιτῶν ἧτοι μουσουλμάνων τῆς Περσίας. Ὁ πατήρ τῆς ἦτο Μουστῆδ τῆς Καζβίνης, ἐν τῷ ἀξιώματι δὲ τούτῳ διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀδελφός του. Οὗτος διέταξεν ἀνάθεμα καὶ ἀφορισμὸν κατὰ τῆς ὑπερφυοῦς ἀνεψιᾶς του ἧτις συνεπῶς ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως. Εἰς θαυμαστῆς τῆς ὁμῶς ἐκδικούμενος ἐφόνευσε τὸν θεῖον τῆς, καὶ οἱ σίται ἐκτοτε τὸν ἀνεκήρυξαν ἅγιον. Τῷ 1852 ἡ Κουρατ-ηλ-αῖν ἐθανατώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Σάχου Ναζραδίν, καὶ τὸ σῶμα τῆς ἐρρίφθη εἰς βάραθρον. Ἐὰν ἐρευνήσῃ τις τὰ αἷτια τῶν θρησκευτικῶν καταδιωγμῶν θὰ εὕρῃ ὅτι πανταχοῦ προέρχονται ὑπὸ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῶν δογμάτων, ἧτις εἶνε πηγὴ ὄχι μόνον θρησκευτικῆς διαμάχης, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῆς ἀβελτηρίας καὶ οἰκονομικῆς στειρότητος, ἵνα μὴ εἴπωμέν τι περὶ ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀνεπαρκείας. Οὕτω ὁ βαβισμὸς ὑπῆρξεν ἐν Περσίᾳ ἐξέγερσις τις κατὰ τοῦ ἰσλαμικοῦ δόγματος καθ' ὃ μετὰ τοὺς πρῶτους δώδεκα ἰμάμηδες ἢ πύλη τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐμπνεύσεως ἐκλείσθη διὰ παντός. Ὁ πρῶτος Βάβ ἐτόνισεν: "Ὅχι. Ἐγὼ εἰμὶ ἡ πύλη δι' ἐμοῦ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, πύλαι δὲ θ' ἀνοίγονται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μέχρις οὗ ἡ οὐρανία δόξα καταπληρώσῃ τὴν Γῆν." Ἡ σύρραξις μεταξὺ τῆς ἐπαγγελίας ταύτης καὶ τοῦ ἀποκρυσταλλωμένου δόγματος εἶνε ἀναπόδραστος. Ὁ βεχαισμὸς ἢ βαβισμὸς καταδικάζει πάντα πόθον κατακτήσεως καὶ κυριαρχίας ἔθνους ἐπὶ ἔθνος, ἐπίσης πᾶσαν ἀφοσίωσιν εἰς πολιτικούς ἀρχηγούς. Κηρύσσει ἀδελφότητα, ἐλευθερίαν, καὶ ἰσότητα. Ἀποκρούει τὴν ἰδέαν τοῦ πατριωτισμοῦ ὡς ἀντιστρατευομένην πρὸς τὸν ἀνθρωπισμόν, οὗ θεμελιώδες δίδαγμα εἶνε ὅτι πάντα τὰ ἔθνη εἰσὶν ἴσης ἀξίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Συνιστᾷ τοῖς πιστοῖς ὡς ἀπαραίτητον ὄρον σωτηρίας τὴν σπουδὴν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν. Ἐποστηρίζει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Ἀποδοκιμαζει πάντα πόλεμον ἔστω καὶ τὸν ὑπὲρ πίστεως, διότι ἐντέλλεται τὴν σύστασιν διεθνούς δικαστηρίου πρὸς λύσιν πάσης διαφορᾶς. Ὅχι μόνον ἀπαγορεύει πᾶσαν ψευδολογίαν, ἔστω καὶ χάριν ἀγαθοῦ σκοποῦ, ἔστω καὶ ἐπὶ ἀστείσμῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπερβάλλουσαν εὐλάβειαν ἅτε κινδυνεύουσιν νὰ μεταπέσῃ εἰς κολακείαν, ἧτις πάντοτε εἶνε ψεῦδος. Τάσσεται κατὰ τῆς ἀσκητείας καὶ χαρακτηρίζει τὴν ἀγαμίαν ὡς ἀπεχθῆ τῷ Θεῷ. Τὸν Ἰησοῦν οἱ βεχαισταὶ πάντοτε ἀναφέρουσιν ὡς υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Πιστεύουσιν ὅτι ὑπάρχει αἰωνία ζωὴ, ἀλλ' ἀποκρούουσι τὴν ἰδέαν τῆς κολάσεως ὡς τερατώδη. Ἐκαστος, λέγουσι, θὰ λάβῃ ἀκριβῶς ἄξια τῶν ἔργων του, ἀλλ' εἶνε ἐντελῶς ἀγνωστον κατὰ τίνα τρόπον. Ὅπως ὁ κόσμος ἡμῶν εἶνε τι ἀκατανόητον εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἐμβρύου, οὕτω καὶ ὁ κόσμος ἐνθα ζῶσι τὰ πνεύματα εἶνε τι ἀκατανόητον εἰς οἰκονομῆποτε

ἐξ ἡμῶν. Ὁ βεχαισμός ἀσπάζεται τὰς χριστιανικὰς Γραφὰς καὶ δέχεται τὰ ἐν αὐτοῖς ὡς ἀλληγορίας πνευματικῶν ἀληθειῶν ἀκατανοήτων δι' ἄλλης γλώσσης. Ἐπίσης πρεσβεύει κατὰ τινα μυστικὴν ἐκδοχὴν τὸ τριαδικὸν τῆς Θεότητος. Ἀναγνωρίζει τὴν προσευχὴν ὡς δύναμιν καὶ μέσον ἐπιτεύξεως ἀνωτέρου βαθμοῦ πνευματικότητος. Περὶ σωτηρίας διδάσκει ὅτι ἡ νίκη τῆς ψυχῆς, ἡ τελεσφόρος χρησιμοποίησις τῆς μεγάλης εὐκαιρίας ἢ ἡ πρόνοια δίδει ἡμῖν φέρουσα ἡμᾶς εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, αὐτὸ εἶνε σωτηρία. Ἡ ἀπώλεια τῆς εὐκαιρίας φέρει ὀδύνην ἢ αἰσθάνεται τις καιρίως ἀπαξ ἀφείς τὸν βίον τοῦτον ἀχρησιμοποίητον πρὸς αὐτανάπτυξιν καὶ εὐεργετικότητα. Αὐτὰ ἐδίδαξεν ὁ τελευταῖος Βεχαουλλάχ καὶ αὐτὰ ἤδη ἐρμηνεύει καὶ κηρύσσει ὁ υἱὸς τοῦ Ἀβδουλ Βεχὰ Ἀββᾶς διαβίων ἐν Ἀκκᾷ. Τὸ ἀξιοσημειωτὸν εἶνε ὅτι χιλιάδες ἑβραίων ἐλκύονται διὰ τοῦ βεχαισμοῦ πρὸς τὴν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δὲν εἶνε ποσῶς ἀπίθανος ἢ διὰ τοῦ Βεχαουλλάχ προσέλευσις ὄλου τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ποιμνὴν τοῦ Ναζωραίου. Θὰ ἦτο δὲ ὅπως τοῦτο ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις τῆς ἀξίας τοῦ βεχαισμοῦ καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐ ὁ θεμελιωτῆς ἀνεκήρυξε μὲν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶπε ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἡ ἔνδοξος ἡμέρα τῆς χειραφεσίας τῶν τέκνων τοῦ Ἀβραάμ. Τῆς Περσίας τὸ ἤμισυ τοῦ πληθυσμοῦ ἤδη πρεσβεύει τὸν βεχαισμόν, καὶ ἐν Ἀμερικῇ, ὡς εἶπον, οἱ ὄπαδοί του αὐξάνουν κατ' ἔτος. Μόνον τὸ Σικάγον ἔχει ἰκανὰς χιλιάδας. Ὁ Ἀββᾶς διέρχεται τὰς ἡμέρας του ἐν Ἀκκᾷ εὐεργετῶν, καὶ θεωρεῖται ὑπὸ πάντων ὡς φιλόστοργος πατήρ. Λαμβάνει πανταχόθεν τοῦ κόσμου πολύτιμα δῶρα ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν του, ἅτινα πάντα χρησιμοποιοῖ ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν, αὐτὸς δὲ διώγει λιτῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρκούμενος εἰς ἄρτον καὶ ἐλαίας. Μεγάλην δὲ τιμὴν καὶ σέβας ἀποδίδουσιν αὐτῷ αἱ τοπικαὶ ἀρχαί, στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαί, ὄχι βεβαίως κατὰ διαταγὴν, ἀλλ' ἐξ ἀκατασχέτου ἀγάπης πρὸς τὸν χαρακτήρα του. Φιλοπονία καὶ ἀπλότης εἶνε ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀρετῶν τοῦ βεχαιστοῦ. Πᾶσαν φιλονεικίαν οἱ πιστοὶ θεωροῦσιν ἀμάρτημα. Συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνὰ δεκαεννέα ἡμέρας καὶ συνδιαλέγονται ἡρέμα καὶ φιλικῶς περὶ ζητημάτων διαγωγῆς ἐν τῇ κοινωσίᾳ. Ὁ μοναστικὸς βίος ἀποδοκιμάζεται καὶ τακτικὸς κλῆρος δὲν ἐπιτρέπεται. Ὁ Ἀββᾶς ἐξαποστέλλει συχνὰ πινακίδας εἰς τὸ πλήρωμα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα παραγγέλματα ἐφαρμοσόμενα δὲν δύνανται ἀλλ' ἢ νὰ ἐξευγενίσωσι τὸν ἀνθρώπινον χαρακτήρα, ἐξαγνίζοντα τὴν καρδίαν ἀνυψοῦντα τὸν νοῦν καὶ ἀφυπνίζοντα τὴν χορδὴν τῆς συμπαθείας. Ἐχω ὑπ' ὄψει πρόσφατον ἐπιστολὴν του ἐν ἣ λέγει ὅτι ἀφεύκτως θὰ ἀνατείλῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν οἱ πόλεμοι θὰ παύσωσι καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἀμιλλῶνται πλέον πρὸς τοὺς

λέοντας, τοὺς λύκους καὶ τὰς τίγρεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροφήν, ἀλλὰ θ' ἀρύωνται αὐτὴν ἐξ ὀπωρῶν καὶ καρῶν ἀποκλειστικῶς. Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ὁ Ἀββᾶς ἔγραψεν ἀπαντῶν εἰς ἐρώτημα τεθὲν αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν διὰ μέσου κοινού φίλου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ.

Ἡ βαθμαία κραταίωσις τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ φρονήματος ἐδημιούργησεν ἀνώμαλον τινα κατάστασιν εἰς ὅλα τὰ ζητήματα ἅτινα ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀνθρώπων ἔχουσι λυθῆ συνφδὰ μὲν πρὸς τοὺς αἰωνίους νόμους τῆς ἠθικῆς, ἀντιθέτως ὁμως πρὸς τοὺς ἀναχρονιστικῶς διατηρουμένους νόμους τῆς πολιτείας. Ἡ ἀνωμαλία αὕτη ἰδίως παρατηρεῖται εἰς τὸ ζήτημα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἡ παγκόσμιος συνείδησις κατεδίκασεν ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τιμωρίας τοῦ ἐπὶ φόνο ἐνόχου, ὄχι μόνον ὡς βάρβαρον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐγκλημα κατὰ τῆς κοινωσίας. Μολαταῦτα ὁ νόμος ὁ ἐπιτρέπων εἰς δικαστὰς νὰ διαπράττωσι τοιοῦτον ἐγκλημα οὔτε κατηργήθη πανταχοῦ, οὔτε φαίνεται προσεχῆς ἡ κατάργησις του. Εἶνε δὲ περίεργον ὅτι ἐν τῇ δεσποτικῇ Ῥωσίᾳ κατηργήθη τῷ 1767 ὅτε ἀκόμη ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ἀγγλίᾳ ἴσχυεν ὁ νόμος περὶ θανατικῆς καταδίκης ἐπὶ κλοπῇ. Ἐπολογιζομένου ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ κατὰ πάσης σκληρότητος ἐνέργειαι εἶνε σοβαρώτεραι καὶ εὐρύτεραι ἢ ἐν ἄλλαις χώραις, ἀπορίας ἀξίον φαίνεται ὅτι ἄλλαι χώραι κατήργησαν τὴν θανατικὴν ποινὴν, ἡ δὲ Ἀγγλία ἔνθα ἡ κοινὴ γνώμη ἀσκεῖ ὑπερτάτην ἐπιρροήν, ὁ ἀπάνθρωπος νόμος μέλλει νὰ ἰσχύῃ ἐπὶ μακρὸν ἔτι. Εἶνε ὁμως ἀληθὲς ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης ἐγένοντο ὀριστικὰ βήματα πρὸς τὴν κατάργησιν. Πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀκριβῶς διωρίσθη Βασιλικὴ Ἐπιτροπεία δωδεκαμελὴς ἵνα ἐρευνήσῃ τὰ ἀφορῶντα τὸν ἐπὶ φόνο νόμον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰς συγχρόνους τάσεις τῆς προόδου. Ὁμοφώνως ἡ Ἐπιτροπεία ἀπεφάνθη ὅτι δέον τοῦ λοιποῦ νὰ διακρίνωσιν δύο κλάσεις φόνου, καὶ νὰ ἐπιβάλλεται θανατικὴ ποινὴ μόνον εἰς εἰς τοὺς φόνους τῆς πρώτης κλάσεως. Τὸ δεινὸν εἶνε ὅτι τεσσαρακονταετία διέρρευσε ἀφ' ὅτου ἡ Ἐπιτροπεία συνέστησε τὰ εἰρημένα καὶ ὁμως ἡ ὑποδειχθεῖσα ταξινομήσις δὲν ἐπραγματοποιήθη. Οἱ πολιτευόμενοι δρῶσιν ὅταν μαστίζωνται, καὶ ἐπειδὴ ἡ κοινὴ συνείδησις ἀνεπαύθη μετὰ τὴν ἀπόφανσιν τῆς Ἐπιτροπείας, δὲν συνέπεσε δὲ ἔκτοτε τὸ ζήτημα νὰ κριθῆ ὑπὸ τῶν πολιτευομένων ὡς ἀλιευτικὸν ψήφον, ἀξιοὶ θανάτου ἐξακολουθοῦσιν ὡς πρὶν νὰ θεωρῶνται ὁ ἀδυσώπητος δολοφόνος, ἡ ἀπελπισ δεκαεπταετῆς μήτηρ ἢ καταστρέφουσα τὸ βρέφος τῆς ἐν τῇ φρίκῃ τῆς ἐγκαταλείψεως, ὁ μονομανὴς ὁ φονεύων ἐκ παροξυσμοῦ χρονίας ψυχώσεως. Οὐχ ἦτον ὁμως τὸ ἔργον τῆς μεταρρυθμίσεως, καίπερ προσκόπτου, καίπερ καθυστεροῦν, ἀναποδράστως

συντελείται ἀρκεί, ὡς συμβαίνει ἐν Ἀγγλίᾳ, οἱ ὑποκινηταὶ τῶν μεταρρυθμίσεων νὰ εἶνε ἀνένδοτοι, ἐπίμονοι, καὶ ἐνοχλητικοὶ ἐν ταῖς ἀπαιτήσεσιν αὐτῶν. Αὐτοὶ εἶνε οἱ ὁποῖοι δὲν ἀφίνουν τὴν κοινὴν συνείδησιν νὰ ἀναπαυθῆ ἐπὶ λίαν μακρὸν χρόνον, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν σημεῖα ἐνθαρρυντικά· καὶ ταῦτα ἐξηγοῦσι τὴν ἀνωμαλίαν περὶ τῆς εἰπου ἐν ἀρχῇ, ταυτοχρόνως δὲ εἰσάγοντα ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ὅλων ἀνευδότως ἐπιδιωκομένων σκοπῶν. Τὰ κυριώτερα τῶν τοιούτων σημείων εἶνε τὰ ἑξῆς· πάντοτε ὅσάκις ἀπαγγέλλεται θανατικὴ ἀπόφασις ἐμπνέουσα κάποιαν ἀνησυχίαν ἐν τῇ κοινῇ συνείδησει ἀναθρῶσκουν ἀμέσως διαμαρτυρίαι καλῶς ὀργανισμέναι, ἀναφοραὶ ἔντονοι, συλλαλητήρια καὶ ἐπερωτήσεις αὐστηραὶ ἐν τῇ Βουλῇ. Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἢ ἐπιτηδειότης τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ πολιτευομένων κατορθώνει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον νὰ παρακάμπτη, ἀλλ' εἶνε ἕτερον εἶδος φαινομένων πολὺ μᾶλλον εὐελπί· Ἀπὸ τίνος χρόνου οἱ ἔνορκοι κατέκτησαν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ προνόμιον νὰ χαρακτηρίζωσι τὸν ἔνοχον προμελετημένου φόνου, ὡς ἔνοχον ἀναιρέσεως, ἀνατρέποντες οὕτω διὰ τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ὀλοκλήρου τὸν χαρακτήρα τῆς κατηγορίας. Περιπτώσεις τοιαῦται ἀναγράφονται πολλαὶ ἐν τοῖς προσφάτοις ἔτεσιν, ἀλλὰ πάντοτε προκειμένου περὶ βρεφοκτονίας ὑπὸ ἐγκαταλειφθείσης νεαρᾶς μητρός. Ὅτε τὸ πρῶτον τοιαύτη ἐτυμηγορία διευτυπώθη ὁ πρόεδρος τοῦ κακουργιοδικείου περιέγραψεν αὐτὴν ὡς "ἔργον φιλανθρώπου κρίσεως," καὶ ἔκτοτε προσόμοιαι ἐτυμηγορίαι, μετατρέπουσαι τὴν ἐπὶ φόνω κατηγορίαν εἰς κατηγορίαν καὶ καταδίκην ἐπὶ ἀναιρέσει, ἀπέμειναν σεβασταί. Εἰς τὴν αὐτὴν τάσιν τῆς ἐποχῆς μας ὀφείλεται τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ 1884 μέχρι τοῦ 1899 ἐκ 433 θανατικῶν ἀποφάσεων μόνον 237 ἐξετελέσθησαν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἢ κοινῇ συνείδησις ἐπεμβαίνει ἀνὰ πᾶσαν τρίτην καταδίκην μὴ ἐπιτρέπουσα τὴν ἐκτέλεσιν. Εἶνε προσέτι ἀναμφισβήτητον ὅτι πολλοὶ ἔνοχοι φόνου ἠθώθησαν μόνον καὶ μόνον διότι ὑπαρχούσης μικρᾶς ἀμφιβολίας, οἱ ἔνορκοι τείνουσιν ἐπιμόνως νὰ προτιμῶσιν ἀθωωτικὴν ἐτυμηγορίαν, ἰδίως ἀφ' ὅτου τῷ 1887 ὀλίγου δεῖν ἐγένετο κοινωνικὴ ἐπανάστασις διότι κατεδικάσθη εἰς θάνατον ἡ Μαίυβρικ ἐνῶ ὑπῆρχεν ἀμυδρὰ ἀμφιβολία ἂν πράγματι ἐδηλητήριασε τὸν σύζυγον τῆς. Ἡ κατισχύουσα ἐντύπωσις ἤδη εἶνε ὅτι ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη φόνου, καὶ οἱ διενεργούντες τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ περὶ θανατικῆς ποινῆς νόμου, ἀπαιτοῦσι νὰ γίνῃ νομοθετικὴ διάκρισις μεταξὺ τῶν πολυειδῶν ἐνόχων. Ἀπαξ ἀποδειχθέντος ὅτι πλείστα ὅσα θανατικαὶ ἀποφάσεις μένουσιν ἀνεκτέλεστοι, καθίσταται ὄχι μόνον ἀπάνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ἠλίθιον νὰ ἀπαγγέλλεται ἢ φρικαλέα ποινὴ μόνον κατὰ τύπους ἵνα ἱκανοποιηθῆ τὸ γράμμα τοῦ νόμου. Οἱ μεταρρυθμισταὶ λέγουσιν ὅτι τὸ γράμμα τοῦ

νόμου δέον νὰ μεταβληθῆ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος. Ἴδωμεν εἶδη τινὰ ἐνοχῆς ἐπὶ φόνω καθ' ὧν αἱ θανατικαὶ ἐκτελέσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μένουσιν ἀνεκτέλεστοι διότι οὔτε τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος τὰς ἐπιτρέπει οὔτε ἡ κοινὴ συνείδησις ἐν Ἀγγλίᾳ. Πρῶτον ἢ περίπτωσις καθ' ἣν ὁ ἔνοχος εἶνε πολὺ νεαρᾶς ἡλικίας. Δεύτερον βρεφοκτονία ὡς προείρηται. Τρίτου, ἢ περίπτωσις φόνου, καθ' ἣν ὁ ἔνοχος εἶνε ἔγγυος. Γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἢ ἐκτέλεσις ἀναβάλλεται ἵνα προηγουμένως λάβῃ χώραν ὁ τοκετός. Ἀλλὰ ἢ τοιαύτη διαρρύθμισις εἶνε ἢ χειρίστη τῶν κτηνωδιῶν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος ἀπεχθάνεται αὐτήν. Ὅτε ἢ διάταξις αὕτη ἐνομοθετήθη ἦσαν ἐντελῶς ἀγνωστοὶ οἱ νόμοι τῆς καθ' ἡμᾶς ψυχολογικῆς ἐπιστήμης, τῆς κληρονομικότητος, καὶ τοῦ περιβάλλοντος. Ἡ νεωτέρα ψυχολογία γνωρίζει ὅτι εἶνε ἀποτρόπαιον νὰ προστεθῆ εἰς τὴν κοινωνίαν ὅν κυοφορηθῆν ὑπὸ τὴν μητρικὴν ἐντύπωσιν τῆς φρικαλεότητος καὶ τῆς ὀδύνης ἀναμενομένου ἀπαγχονισμοῦ ἢ καρατομήσεως. Τετάρτη περίπτωσις εἶνε ἢ καθ' ἣν ὁ πατήρ ἀντὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικηθεῖσαν βοθηεὶ αὐτὴν εἰς ἑξαφάνισιν τοῦ βρέφους, τεχθέντος ἢ μὴ. Ἡ δύνατο νὰ διαφύγῃ αὐτὸς πάντα κίνδυνον ἐγκαταλείπων αὐτήν, ἀλλὰ ἐξ ἀνθρωπισμοῦ προτιμᾷ νὰ ἀντιμετωπίσῃ πᾶσαν συνέπειαν ἐπιδιώκων τὴν διαφυγὴν, εἰ δυνατόν, ἀμφοτέρων καὶ ἀνησυχῶν νὰ διασώσῃ τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸ στίγμα. Ὁ νόμος καταδικάζει ἀμφοτέρους εἰς θάνατον, ἀλλ' ἢ κοινῇ συνείδησις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος παρεμβαίνουσι καὶ ματαιοῦσι τὴν ἐκτέλεσιν. Διατί λοιπὸν νὰ ἀπαγγέλλεται ποσῶς ἢ φρικτῇ καταδίκῃ; Πέμπτη εἶνε ἢ περίπτωσις καθ' ἣν ὁ φόνος ἐξετελέσθη κατόπιον ἐξαντλήσεως ἐκτάκτου ὑπομονῆς ἀπέναντι ἀνηκούστων κτηνωδιῶν τοῦ φουεθέντος. Ἐπάρχουσι δύο πρόσφατα παραδείγματα τοιαύτης περιπτώσεως, ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἢ κατηγορία ἦτο κατὰ νεαρᾶς γυναικός. Εἰς τὸ πρῶτον ἢ ἔνοχος κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἀλλ' ἢ ἐκτέλεσις ἐματαιώθη. Εἰς τὸ δεύτερον οἱ ἔνορκοι, ἐνῶ ἐπρόκειτο περὶ φόνου ἐκ προμελέτης, ἀπεφάνθησαν "ἔνοχος ἀναιρέσεως." Συμβαίνει πολλάκις οἱ ἔνορκοι νὰ μὴ δύνανται νὰ συμφωνήσωσιν ὅτε ἀπολύονται καὶ ἢ δίκη ἀναβάλλεται. Πρὸ τριετίας τοιαύτη διαφωνία ἐπήλθε δις καὶ ἐμελλε νὰ ἐπαναληφθῆ ἢ δίκη ἐκ τρίτου. Ἡ κοινὴ γνώμη συνήθως εἶνε ἢ ἔνοχος προκειμένου περὶ δευτέρας ἐπαναλήψεως, ἀλλὰ ἢ ἰδέα ὅτι ὁ τάλας κατηγορούμενος ἐπὶ φόνω ἐμελλε νὰ ὑποστῆ τὸν ἐφιάλτην αὐτὸν τρίς, ἐξηρέθισε τὸν λαὸν καὶ ἠγέρθη σφοδρὸς σάλος εὐθύς μετὰ τὴν δευτέραν διαφωνίαν τῶν ἐνόρκων. Ἦτο τόσῳ σφοδρὰ ἢ δημοσία ἀπαίτησις ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, καίτοι ἐπρόκειτο περὶ σκληρῶς φουεθείσης γυναικός, ὥστε ἢ κυβέρνησις μὴ ἔχουσα τί ν' ἀντιτάξῃ, ἐπέτρεψε τὴν ἐγκατά-

λειψιν τῆς δίκης καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ κατηγορουμένου. Δέον ἄρα νὰ νομοθετηθῇ ὅτι ὁσάκις οἱ ἔνορκοι διαφωνοῦσι δις, ὁ κατηγορούμενος νὰ ἀθωοῦται. Τὸ συμπέρασμα εἶνε ὅτι ἂν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καταργηθῇ ἀμέσως ἡ θανατικὴ ποινὴ, εἶνε ὁμως ἐπ' ἀνάγκης καὶ δυνατὸν νὰ μεταρρυθμισθῇ ὁ νόμος ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον ἄνευ ἀναβολῆς. Ἄν ἐπέιγῃ μεταρρυθμίσεις εἰς τὰς σφαίρας τῆς ἰδιοκτησίας, τοῦ γάμου, τῆς παιδείας κλπ, πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ ἐν λόγῳ νόμος χρήζει κατεπειγουσῆς μεταρρυθμίσεως διότι τὰ ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας καὶ χωλότητος αὐτοῦ ἐπιγυγνόμενα ἀδικήματα κατὰ τε τῆς κοινωνίας καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου, εἶνε ἀνεπανόρθωτα ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἄλλαις σφαίραις ἡ ἐπανόρθωσις ἐπιγυγνόμενον σφάλματος δὲν εἶνε ἀνέφικτος. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς δὲν δύναται νὰ θεμελιωθῇ ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας οὔτε ἴσως ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς, ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐκραταιώθη ἄρκετὰ καὶ ὁ βιονομικὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι ἐξετάθη ἄρκετὰ ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ ἡ ἀνένδοτος ἐνέργεια κατὰ βαρβάρων νόμων καὶ πρὸς νομοθέτησιν ἀρχῶν ἄς τὸ φῶς τῆς ἐποχῆς μας ἀναγνωρίζει καὶ ἐπιβάλλει.

Ο ΙΑΠΩΝ ΩΣ ΕΜΠΟΡΟΣ.

Φαινόμενον ἀντιφάσκον πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἰαπωνικοῦ χαρακτήρος ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐπικρατοῦσα ἐμπορικὴ ἠθικὴ. Κατεβλήθη δὲ προσπάθεια ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου. Ἡ χαλαρὰ ἠθικὴ τοῦ δεδομένου ἰάπωνος ἐμπόρου, ἂν μὴ ὑπῆρχον τὰ ἄλλα γνωστὰ καὶ θαυμάσια χαρακτηριστικὰ τῆς ἰαπωνικῆς ἀρετῆς, θὰ ἤρκει νὰ τάξῃ τὸ ἰαπωνικὸν ἔθνος εἰς πολὺ χθαμαλὴν βαθμίδα. Πάντως λοιπὸν πρέπει νὰ ὑπάρχη λόγος τις ἀποχρώντως ἐξηγῶν διατί ὁ ἰάπων ἐμπόρος, γενικῶς εἰπεῖν, εἶνε ἀναξιόπιστος. Διατί νὰ μὴ διακρίνεται ἐπὶ ἀκεραιότητι διατηρῶν οὕτω τὴν ἁρμονίαν τοῦ ὄλου ἰαπωνικοῦ ἠθους; Μὴ δυνάμενοι νὰ καταδικάσωμεν τὸ καθόλου ἰαπωνικὸν ἠθος λόγῳ τῆς εἰδικῆς χαλαρότητος αὐτοῦ περὶ τὴν καθημερινὴν ἐμπορικὴν πίστιν ὀφείλομεν νὰ εὐρωμεν τὴν ἐξήγησιν τῆς παρατηρουμένης ἀντινομίας. Ἡ ἰαπωνικὴ ἱστορία εἶνε τὸ κατάλληλον ἔδαφος τῆς ἐρεῦνης ταύτης, καὶ εὐτυχῶς ἀποκαλύπτει φάκτα ἐμπνέοντα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἐμπορικὴ χαλαρότης δὲν εἶνε συμφυῆς πρὸς τὴν ἰαπωνικὴν ἰδιοσυστασίαν. Εἶνε ἀπλοῦν ἐπεισόδιον τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν καὶ κοινωνικῶν μεταβολῶν δι' ὧν διήλθε τὸ ἔθνος. Εἶνε ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅπερ ἐπιπόλαιοι φιλιάπωνες ἀρνοῦνται ἢ ἄλλως δικαιολογοῦσιν, ἀλλ' εἶνε γεγονός ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἠθικὴ τοῦ ἰάπωνος ἀποτελεῖ κηλίδα τῆς ἰαπωνικῆς λαμπηδόνης. Ἐντούτοις, ὡς εἶπον, εἶνε ἐπεισοδιακὸν γεγονός, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἱστορικὴ ἐρευνα. Αἱ αὐταὶ ἱστορικαὶ ἐπιδράσεις αἱ καταστήσασαι

τὸν ἰάπωνα στρατιώτην πρότυπον τιμῆς καὶ ἀνταπαρνήσεως, κατέστησαν τὸν ἰάπωνα ἔμπορον πρότυπον δειλίας καὶ φιλαυτίας. Εἶνε γνωστὴ ἡ κοινωνικὴ ἐπανάστασις ἡ τόσῳ ἐπιτυχῶς συντελεσθεῖσα ἐν Ἰαπωνίᾳ τῷ 1868. Πρὸ τῆς ἐπανάστασεως ταύτης ἡ χώρα ἦτο διηρημένη εἰς τέσσαρας κοινωνικὰς τάξεις ὧν ἀρίστη ἦτο ἡ τῶν Σαμουράι (στρατιωτικοί), χειρίστη δὲ ἡ τῶν ἐμπορευομένων. Χειρίστη διότι ἡ ἐνασχόλησις αὐτῶν ἀπετέλει ἄρνησιν τοῦ ἰδεώδους ἀκριβῶς εἰς ὃ συνίσταται ἡ σαμουραϊκὴ δόξα. Ὡς ἀνεπτύχθη εἰς προηγούμενα τεύχη τῆς ἐρετῆς, ὁ βιονομικὸς γνώμων περιορίζετο εἰς μόνους τοὺς Σαμουράι πρὸ τοῦ 1868. Ὁ βιονομικὸς γνώμων διέπлатτε νηπιόθεν πάντα Σαμουράι οὕτω ὥστε νὰ μυσάττεται πᾶν κέρδος ἐπιδιωκόμενον χάριν τῆς ἀποκλειστικῆς ἰδέας τοῦ κέρδους. Πᾶς Σαμουράι ἐγυμνάζετο ἀπο βρεφικῆς ἡλικίας νὰ λατρεύῃ τὴν ἀλήθειαν, τὴν παρρησίαν, τὴν εὐλικρίνειαν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν. Κατὰ συνέπειαν ἠσθάνετο περιφρόνησιν πρὸς τὴν τάξιν τῶν ἐμπόρων ὧν ἡ ἐνασχόλησις ἐθεωρεῖτο ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰ διδάγματα ταῦτα. Ὁ ἔμπορος ἐθεωρεῖτο ἔξω τοῦ νυμφῶνος, ἀνάξιος βιονομικοῦ ἰδεώδους. Ἐθεωρεῖτο μίasma πᾶσα συνάφεια αὐτοῦ πρὸς τοὺς Σαμουράι οἵτινες τόσῳ ἐβδελύσσοντο τοὺς ἀσχολουμένους εἰς ἐπιτευξίν κέρδους ὥστε καὶ ἂν ἐπρόκειτο ἡ συνάφεια αὐτῶν νὰ τοῖς φέρῃ μυθώδη πλοῦτη ἐπροτίμων νὰ εἶνε πένητες μᾶλλον παρὰ νὰ μολυνθῶσι διὰ τοιαύτης συναφείας. Ἐπεκράτει ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὁ ἔμπορος οὐδόλως ὑπεχρεοῦτο νὰ εἶνε ἔντιμος, ἀφοῦ δὲν ἀνῆκεν εἰς τοὺς Σαμουράι. Τοῦ ἐμπόρου ἔργον ἦτο τὸ κέρδος ἔστω καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς τιμῆς. Τοῦ Σαμουράι ἔργον ἦτο ἡ τιμὴ ἔστω καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τοῦ κέρδους. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς ἐντυπώσεως ταύτης διήρκεσε διακόσια πενήκοντα ἔτη. Καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ πνευματικὸς ὀρίζων τοῦ ἐμπόρου ἦτο ἐρμητικῶς κεκλεισμένος, καὶ πᾶν εὐγενὲς ὀρμέμφυτον, πᾶσα βιονομικὴ ἀρχὴ ἦτο δι' αὐτὸν μακρὰν τῆς ἁρμοδιότητος του. Τὸ ἐμπορικὸν του ἐγὼ ἦτο ἐντὸς ἔλους καὶ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τις ἔκρινε σκόπιμον νὰ τὸ ἀνασύρῃ. Δὲν εἶνε λοιπὸν περίεργον ὅτι ὁ ἰάπων ἐμπόρος δὲν ἔσχε ποτε εὐκαιρίαν νὰ ἀντιληφθῇ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐμπορικῆς ἀκεραιότητος. Οὔτε κἂν ἐφαντάσθη ποτε ὅτι καὶ δι' αὐτὸ τὸ κέρδος, ἡ εὐθύτης εἶνε ἡ τελεσφορωτέρα ὁδός. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ πνιγερᾷ αὐτῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἦτο κεκλεισμένη ἡ Ἰαπωνία μέχρι τοῦ ἔτους 1858. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἤρξατο ἡ χώρα ν' ἀνοίγεται εἰς τὰς ἐπιρροὰς τῶν ξένων. Οἱ χεῖριστοι τῶν ἰαπῶνων ἐμπόρων καὶ οἱ ἀμαθέστεροι τῶν ξένων ἤλθον εἰς ἐπιμιξίαν. Οἱ ἰάπωνες οὐδεμίαν ἠσθάνοντο ὑποχρέωσιν νὰ εἶνε ἀκέραιοι, οἱ ξένοι οὐδόλως ἐγνώριζον ὅτι συνηλλάσσοντο πρὸς τὰς ἐσχάτης περιωπῆς. Οὕτω βαθμηδὸν ἐπικράτησεν ἡ ἐντύπωσις περὶ τῆς δολιότητος παντὸς ἰάπωνος. Συντελεσθείσης

τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ καταργηθεισῶν τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων, ἰδρύθη μέγας ἐμπορικὸς Σύνδεσμος πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ κακοῦ, καὶ τώρα διδάσκεται καθολικῶς ἐν Ἰαπωνίᾳ ὅτι πᾶσα ἐμπορικὴ δολιότης εἶνε προδοσία κατὰ τοῦ ἔθνους. Ἄφ' ἑτέρου πᾶς ἐμπορευόμενος ἤδη αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἰσότημον πρὸς τοὺς Σαμουράι καὶ τίθεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ βιονομικοῦ γνώμονος, ἦτοι τῆς σαμουραϊκῆς ἠθικῆς. Μολαταῦτα εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀναμορφωθῶσιν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἐσχάτης ἐμπορικῆς ὑποστάθμης, ἀλλ' ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ ἀπόδειξις ὅτι δὲν εἶνε χαρακτηριστικὸν τῆς ἰαπωνικῆς φύσεως ἡ ἐμπορικὴ ἀναξιοπιστία, ἀλλὰ ἐπεισοδιακὸν φαινόμενον τῆς ἰαπωνικῆς ἱστορίας. Τοῦ λοιποῦ, μὴ ὑφισταμένου κοινωνικοῦ στίγματος ἐπὶ τῆς ἐνασχολήσεως τοῦ ἐμπόρου, ἡ κηλὶς θὰ ἐκλείψῃ προΐοντος τοῦ χρόνου. Ἡ Ἰαπωνία εὐμοιρῇ ἀνθρώπων οἷς προσήκει ὁ τίτλος "ἀνακτες ἀνδρῶν," καὶ ὅπως οὗτοι ἐθαυματούργησαν μέχρι τοῦδε ἐν πάσαις ταῖς σφαίραις τοῦ ἔθνικοῦ βίου, καταστήσαντες τὴν πατρίδα των πρότυπον φυλῆς ἐν τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω θὰ εὕρωσι τὸ φάρμακον δι' οὗ θὰ ἀποδειχθῇ ὁ ἰάπων καὶ πρότυπον ἐμπορικῆς ἀκεραιότητος.

ΠΡΟΦΗΤΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ. ΙΓ. ΡΟΥΣΩ.

Ἄμφιβολον εἶνε ἂν προσήκη μᾶλλον νὰ θρηνησωμεν τὰς ἀτελείας τοῦ Ρουσῶ ἢ νὰ ἐξάρωμεν καὶ θαυμάσωμεν τὴν παρρησίαν μεθ' ἧς ἐξωμολόγησεν αὐτὰς ἐνώπιον τοῦ κόσμου.*. Μείνας ἀπροστάτευτος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐδοκίμασεν ἐνωρὶς τὰς πικρίας τοῦ βίου καὶ τὴν φρίκην τῆς σκληρότητος. Ἡ δίψα τῆς στοργῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ κατέστη ἐπιτακτικὴ ἐν τῇ ψυχῇ του, καὶ δύναται αὐτὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὰς φιλίας δι' ὧν ὁ Ρουσῶ συνεδέθη μετὰ γυναικῶν, μὴ σχούσας ὅμως πάντοτε εὐτυχῆ ἔκβασιν. Ἐγεννήθη ἐν Γενεύῃ τῷ 1712, ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἐν Λυῶνι, γραμματεὺς τῆς γαλλικῆς πρεσβείας ἐν Βενετίᾳ καὶ βραδύτερον, τῷ 1745, ἐγκατεστάθη ἐν Παρισίοις ἔνθα μετὰ τρία ἔτη ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς κυρίας Δεπιναὶ ἐγνωρίσθη μετὰ τοὺς ἐκδότας τῆς Encyclopedie Δαλαμπέρ καὶ Διδερῶ οἵτινες τὸν προσέλαβον ὡς συντάκτην. Ἄλλ' ἡ φήμη του ὡς προφήτου ἤρξατο διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἔργου ἐν ᾧ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀνέλιξις τοῦ πολιτισμοῦ ἐβάδισεν τόσῳ στρεβλῶς ὥστε δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐξευγενισθῶσι τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Ἐθυσιάσαμεν δηλαδὴ τὸν ἀνθρωπισμὸν μας εἰς τὸν πολιτισμὸν μας. Τὸ περὶ ἀνισότητος σύγγραμμά του δημοσιευθὲν βραδύτερον εἶνε λογικῶς ἀπόρροια τοῦ προειρημένου ἰσχυρισμοῦ, διότι ἐν αὐτῷ ὁ Ρουσῶ συνηγορεῖ ὑπὲρ ἐπανόδου ἡμῶν εἰς τὴν φυσικὴν ἀπολίτιστον κατάστασιν, καὶ ἐν αὐτῷ καταδεικνύει τὴν στενὴν

σχέσιν μεταξὺ τροφῆς καὶ εὐημερίας. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶνε πράγματι προοίμιον τοῦ ἐντελεστερέου ἔργου του Contrat Social δημοσιευθέντος τῷ 1761 καὶ σχόντος δυσαριθμήτους ἐκδόσεις. Τὸ βιβλιάριον τοῦτο βρίθκει εὐγλωττων καὶ σφοδρῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, καὶ οἱ ἐπαναστάται τοῦ 1789 ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἀπὸ ὀπλοθήκης ἐλάμβανον τὰ τρομερότερα τῶν ὄπλων των. Ἐπῆρχε τότε σφοδρὰ δίψα ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἐπιχειρημάτων κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ κόσμος ἰκανοποιεῖτο μεγάλως δι' ἀμφότερα ἐν ταῖς σελίσιν τοῦ Κοινωνικοῦ Συμβολαίου. Ἐντεῦθεν ἡ ἐπιτυχία τοῦ βιβλίου. Κεντρικὴ ζῶσα ἰδέα του εἶνε ὅτι ὁ λαὸς εἶνε ὁ κυρίαρχος καὶ ὅτι οὐδὲν ἐμποδίζει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ διαλύσῃ συμβόλαιον οὗ ὁ θεμελιώδης ὅρος— ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ εὐημερία ἀπάντων— δὲν ἐξετελέσθη. Πράγματι τὸ συμβόλαιον εἶνε διαλελυμένον ἀφ' ἧς στιγμῆς οἰαδήποτε ὁμᾶς ἀνθρώπων— ἡ κυβέρνησις, φερ' εἰπεῖν—κατορθόει νὰ σφετερισθῇ τὴν κυριαρχίαν τοῦ λαοῦ τηρούσα αὐτὸν ὑπὸ δεσμᾶ. Ἐκατὸν ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ρουσῶ ἡ εἰρημένη ζῶσα ἰδέα ἦτο ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντικείμενον δημοσίας συζητήσεως καταληξιάσης εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1649 καὶ 1688 δι' ἧς ἀνετράπη ἄρδην καὶ διὰ παντὸς ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ βασιλέως, καὶ ἀνυψώθη εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν ἡ πλουτοκρατία. Ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν περὶ κοινωνικοῦ συμβολαίου διέτύπωσεν ὁ ἀγγλος φιλόσοφος Χόββς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, καὶ συνεπλήρωσεν αὐτὴν ὁ Λῶκ προσθέσας τὸ δίδαγμα ὅτι κυβέρνησις μὴ κατορθούσα τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ δέον νὰ ἀνατρέπεται. Τὰ διδάγματα ταῦτα παρέλαβεν ὁ Ρουσῶ, τὰ ἐπεξεργάσθη, τὰ ἐτροποποίησεν ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ γαλλικὸν ἔθνος, εἰς ὃ καὶ ἐνεφύσησεν τὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς Ἀνθρωπότητος, κατακτῆσας οὕτω ἀφθιτον δικαίωμα εἰς τὴν ἡμετέραν εὐγνωμοσύνην. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον τῶν συγγραμμάτων του εἶνε τὸ περὶ παιδείας Emile: ou de l'Education. Εἶνε θαυμάσιον ἔργον, ἰδίως τὸ πρῶτον μέρος, καὶ διατυπώνει ὑγιεῖς ἀρχὰς περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, συμφωνῶν μετὰ τὸν Λῶκ εἰς πολλὰς λεπτομερείας. Ὁ Ρουσῶ ἐπέσυρε τὸ μῖσος τῶν Φαρισαίων καὶ Φιλισταίων, κατεδιώχθη δὲ ὑπηνώως. Ἐντούτοις αἱ ἰδέαι του ἐρριζοβόλησαν, καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ δόξα τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἡμερῶν του Ρουσῶ. Πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης μισούμενος καὶ καταδιωκόμενος εὗρεν ἄσυλον ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα φιλοξενοῦμενος ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Δαβὶδ Γιούμ συνέγραψε τὰς Ἐξομολογήσεις. Ἀπῆλθεν ὅμως βραδύτερον καὶ ἐξῆσεν ἐπὶ ἔτη ἀφανῆ καὶ ἀλήτης μέχρι οὗ πλούσιός τις θαυμαστής του τῷ ἐδώρησεν τερπνὸν οἰκίσκον ἔνθα ὁ φιλόσοφος ἐγκατέστη, ἀποθανὼν ὁμῶς ἐκεῖ μετὰ τινὰς μῆνας αἰφνηδίως. Ὁ χαρακτήρ του ἀπο-

* The Ethics of Diet, by Howard Williams.

καλύπτεται ἡμῖν ὀλόκληρος ἐν ταῖς Ἐξομολογήσεσιν. Ὁ Ῥουσώ δὲν εἶνε τόσο ἀξίος θαυμασμοῦ ὅσον ἀγάπης. Τῆς φιλοσοφίας του χαρακτηριστικὸν δὲν εἶνε τόσο ἡ βαθύτης καὶ τὸ σφρῖγος, ὅσον ἡ γλυκύτης. Εἶχε ἀγαθὰ ὀρμέμφυτα καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ ἀνθρωπιστοῦ ἐξόχως ἀνεπτυγμένην, ἀλλ' ὑστέρει ὅσον ἀφορᾷ τὴν πυθαγόρειον ἀρετὴν τῆς αὐτοκρατήσεως. Κατὰ τῆς κρεοφαγίας γράφει μετὰ δυνάμεως εἰς τὸ περὶ ἀνατροφῆς βιβλίον του. Ἡ ἕξις τῆς κρεοφαγίας, λέγει, ἐντυπύεται ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ λαιμάργων γονέων εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων των ὁμοῦ μετὸν ὑπνωτισμὸν πολλῶν ἄλλων δεισιδαιμονιῶν. Καὶ εἶνε κακοῦργημα διότι τὰ μικρὰ φύσει ἀποστρέφονται τὸ κρέας προτιμῶντα καρπούς καὶ γλυκίσματα. Μέγα μέρος τῆς σκληρότητος τῶν ἀνθρώπων προέρχεται ἀπὸ τὴν τραχύτητα τοῦ αἵματος ἢν κατεργάζεται ἡ κρεοφαγία. Ἡ ἀγνή ἀναίμακτος δίαιτα δέον νὰ γίνῃ ἕξις τῶν παιδῶν ἀπὸ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἡλικίας. Ἡ ἕξις εἶνε δευτέρα φύσις, συμφέρει ἐπομένως ἵνα αἱ ἕξεις μας εἶνε ὅσω τὸ δυνατόν ἀπλαῖ καὶ ἀγναί. Ὅσω νοικεχέστερος εἶνε τις τόσο ἀπλούστεραι καὶ ἀγνοτεραι εἶνε αἱ ἕξεις των· λαιμάργοι εἶνε συνήθως οἱ ἀβαθεῖς καὶ ἄσοφοι. Εἰς τὸ μυθιστόρημα αὐτοῦ Julie: ou la Nouvelle Heloise, ἡ ἡρώϊς μεταξὺ τῶν ἀρετῶν της εἶχε τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ἀκαρῦκευτα καὶ ἀνευ κρέατος φαγητά, πρὸς τὰ χορταρικὰ καὶ τὰς ὀπώρας. “Ἄν ἀπέκλειε καὶ τοὺς ἰχθεῖς, θὰ ἦτο γνησία μαθήτρια τοῦ Πυθαγόρα.” Ἐν τούτοις ἀπεχθάνεται τὴν ἀλιείαν ὅσον καὶ τὸ κυνήγιον ὡς ἀπάνθρωπα εἶδη διασκεδάσεως. Τοῦ Ῥουσώ τὸ γεῦμα ἦτο πάντοτε λιτὸν καὶ περιγράφει ὁ ἴδιος τὴν λιτότητά του μετὰ ἐνθουσιασμοῦ. “Φιλία, ἐμπιστοσύνη, εὐλικρίνεια, οἰκειότης, ψυχικὴ γλυκύτης, ὧ πόσον εὐγεύστους καθιστᾶτε τὰς ἀπλουστάτας τῶν τροφῶν.”

Δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι.—Καυχᾶσαι ὅτι εἶσαι γενναῖος καὶ ἐλεύθερος καὶ γόνος γενναίων καὶ ἐλευθέρων. Ἄλλ' ἂν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχη εἰς κἂν δοῦλος, ἐρωτῶ εἶσαι πράγματι γενναῖος καὶ ἐλεύθερος, εἶσαι γνήσιος γόνος γενναίων καὶ ἐλευθέρων; Ἄν δὲν αἰσθάνουσαι τὴν ἄλυτον τὴν κατεργαζομένην τὸ ἄλγος τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἐρωτῶ δὲν εἶνε πρόδηλον ὅτι εἶσαι πράγματι οὐτιδανὸς δοῦλος, δοῦλος ἀνάξιος τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῶν ἐλευθερωτῶν σου;

*Ἡ φρονεῖς ὅτι ἀληθῆς ἐλευθερία σημαίνει ἀπλῶς τὸ νὰ θραύωνται αἱ ἀλύσεις πρὸς χάριν σου σὺ δὲ δερματίνην καρδίαν ἔχων, νὰ λησμονῆς ὅτι χρεωστεῖς χρέος εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα; Ὁχι! Ἀληθῆς ἐλευθερία σημαίνει τὸ νὰ θεωρῆς τὰς ἀλύσεις τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἀλύσεις σου, καὶ νὰ διέρχουσαι τὰς ἡμέρας σου μελετῶν καὶ ἐνεργῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων!

Εἶνε δοῦλος πᾶς ὅστις φοβεῖται νὰ ὀμιλήσῃ ὑπὲρ τῶν ἀνισχυρῶν καὶ τῶν ἡττημένων. Εἶνε δοῦλος πᾶς ὅστις προτιμᾷ μᾶλλον νὰ συγχῆσιν συμπνίγων τὴν φωνὴν τῆς ἀληθείας παρὰ νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὸ μῖσος, τὸν χλευασμὸν καὶ τὰς ὑβρεῖς τῶν συγχρόνων. Εἶνε δοῦλος πᾶς ὅστις δὲν ἔχει τὴν τόλμην νὰ ταχθῆ ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἔστω καὶ μετὰ τριῶν, ἔστω καὶ μετὰ δύο, ἔστω καὶ μόνος.—Λόουελ.

Τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνίας.—Τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μητέρων τοῦ γένους μας, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὕτη δύναται μόνον καὶ μόνον νὰ κατορθωθῆ ἐὰν ἀφεθῆ πᾶσα ἰαπωνικὴ νὰ βιοῖ καὶ διάγῃ ὅπως βούλεται.—Φουκουζάβα.

ΕΠΙΦΟΙΤΗΣΕΙΣ.

Τόσω μεγάλῃ ἤδη εἶνε ἡ συσσώρευσις τῶν ἐνδείξεων ὅτι ἀσκεῖται ἐπὶ τοῦ κόσμου ἡμῶν νοήμων τις καὶ συστηματικὴ ἐπίδρασις, πηγάζουσα ἀπὸ κόσμου ἀοράτου, καὶ τόσο ὀριστικῶς κορυφαῖ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, γίγαντες ἀδράς διανοίας καὶ θετικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι, ἔκλιναν ἤδη πρὸς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἐνδείξεων τούτων ὡς ἀκαταμαχῆτων, ὥστε εἶνε ἔωλον τὴν σήμερον καὶ μάταιον νὰ ἀμφισβητῆται τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τῶν βιούτων ἐν τῇ καλιᾷ. Ἐὰν ὁ ἀμφισβητῶν δυνηθῆ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ κατοπτρεύσῃ δὲν θὰ δυνηθῆ πλέον νὰ ἀμφισβητῆ, χωρὶς νὰ ἐκτεθῆ εἰς μομφὴν ὡς ἐβελουτυφλῶν. Ἡ μομφὴ αὕτη δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μομφὴν εἰς ἣν ὑπέκειται ὁ φαντασιοπληκτῶν ἢ ἀποδοχόμενος τι ἀνερευνητῆ. Περὶ τῶν ἐνδείξεων τούτων καὶ περὶ τῆς γηθοσύνης ἢν ἀνάπτουσιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ, ὁ περιώνυμος ἀγγλος φιλόσοφος καὶ ποιητῆς Γεράλδος Μάσσεϋ λέγει τὸ ἐξῆς χαρακτηριστικώτατον. “Ὅταν ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισα τὸ ἀκαταμάχητον τῶν συσσωρευθεισῶν ἐνδείξεων ἠσθάνθην τὸν ὀρίζοντα τῆς διανοίας μου ἄρδην ὑψωθέντα, καὶ ὡς εἰπεῖν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰσορμήσασαν εἰς τὸ εἶναι μου. Δὲν δύναμαι ἄλλως νὰ παραστήσω τὸ ἔκτοτε νέον εἶναι μου εἰμὴ συγκρίνων τὸν μὲν πρόσθεν βίον μου πρὸς πλοῦν ἐντὸς κλειστῆς καβίνης πλοίου ὑπὸ κράτησιν καὶ μετὰ πεινχρὸν κηρίον διὰ τὸν φωτισμὸν μου, τὸν δὲ νῦν βίον μου πρὸς ἀίφνηδιαν ἀπελευθέρωσιν τοιαύτην ὥστε νὰ δυνηθῶ ἀκόλυτος ἀστροφεγγῆ τινα ὠραίαν νύκτα νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ ἴδω διὰ πρώτην φοράν τὸν ἔκπαυλον μηχανισμὸν τῶν οὐρανίων σωμάτων πάντων ἐν ὠκεανῷ ἀγαλλιᾶσεως διηγουμένων δόξαν Θεοῦ.” Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν σπουδαιότητα ἢν κίκεται ἡ ἔρευνα τῶν τοιούτων ἐνδείξεων ὁ καθηγητῆς Χύσλοπ, τοῦ πανεπιστημίου Κολομβίας τῆς Νέας Ὑόρκης λέγει “Δαπανῶμεν ἔτη διὰ τὴν μελέτην ἐνὸς Πλάτωνος, ἢ ἐνὸς Κάντ, ἢ ἐνὸς Ἐγελ, καὶ θεωροῦμεν τοῦτο ἱκανὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων μας ἔστω καὶ ἂν δὲν μορφώσωμεν ὀριστικὴν γνώμην περὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν ἐν λόγῳ ἐρμηνευτῶν. Ἄλλ' εἶνε οὐδαμῶς ἡττον ἀξίαι σπουδῆς, εἶνε μάλιστα ἐπιτακτικώτερα ἢ σπουδῆ τῶν ἐνδείξεων περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀοράτου κόσμου διότι χύνουσι πολὺτιμον φῶς ἐπὶ τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.” Βεβαίως ἡ ἀντίρρησις ἢν ἀντιτάσσοι πολλοὶ κατὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἐνδείξεων τούτων εἶνε προῖον τῆς ἀσθενοῦς ἢ νοσηρᾶς διανοίας, ἢ τουλάχιστον εἶνε προῖον τῆς ἐβελουτυφλικῆς ἐκείνης στάσεως ἣτις κρίνει “οὐδὲν ἀληθὲς τὸ μὴ προερχόμενον ἀπὸ τὸν κύκλον μας.” Ἐπὶ τέλους περὶ τίνας ἄλλου πρόκειται εἰμὴ περὶ νόμων τῆς Φύσεως; Καὶ δὲν εἶνε παιδαριῶδες τὸ φρονεῖν ὅτι γνωρίζομεν ὅλους τοὺς νόμους τῆς Φύσεως; Πᾶσα ἐξακρίβωσις νέου τινος νόμου τῆς Φύσεως εἶνε μία ἀποκάλυψις, καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἀποκάλυψις ἀπολήγει εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, διὰ τοῦτο ἡ ἐξακρίβωσις ἀγνώστων νόμων εἶνε καθῆκον παντὸς ἀνθρώπου, ὡς ἐπίσης παντὸς ἀνθρώπου καθῆκον εἶνε νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς αἰθεντίαν ἢ παραδόσιν, ἀλλὰ νὰ ποθῆ προσωπικὴν ἱκανοποίησιν περὶ τῆς ἀληθείας ἢ ἀλήθεια τέρη τὴν καρδίαν ὅτιαν ὁ νοῦς εἰσδεχθῆ αὐτήν. Ἡ Ἄπειρος Ἀγαθότης διδάκουσα τὴν Ἀνθρωπότητα ἀφορᾷ ὄχι εἰς τὴν δουλείαν, ἀλλὰ εἰς τὴν γηθοσύνην τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄρθος λόγος ἐπομένως δέον νὰ πρυτανεύῃ ἐν πάσῃ ἐρεύνη. Ὅ,τι ἀπίστευτον, μενέτω ἀπίστευτον, ἀλλ' ὅ,τι πιστεύσιμον ἐρευνησθῶ. Εἰς τὴν στάσιν ταύτην ὀφείλεται ἡ ὑπάρξις καὶ δράσις ἀνθρώπων τινῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἴνευ τῶν ὁποίων ὁ κόσμος θὰ ἦτο πεινχρότερος. Θὰ μνημονεύσω ἐνίων ἐξ αὐτῶν ἐνταῦθα ὅτε μαρτυροῦντων ὡς πηγὴν τῆς διαμορφώσεως αὐτῶν τὰς ἐπιφοιτήσεις ἀοράτων φιλῶν. Πόσω εὐέλπι ἄντως εἶνε νὰ ἀκούῃ τις τοῦτο μαρτυρούμενον ὑπὸ τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς Ἀνθρωπότητος

‘Ροβέρτου “Ουεν ὅστις μηδέποτε ὑποπτευθεὶς ἐπιφοίτησιν διήλθε τὸν βίον μεριμνῶν καὶ ἐνεργῶν περὶ ἀνυψώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος, καὶ περὶ τῆς εὐημερίας ἀπάντων. “Ὅτε ὁ βίος του ἔδυσεν, ἔσχεν ἰσχυρὰ τεκμήρια ὅτι φιλία τις ἐπιρροή ἀόρατος τὸν διεβεβαίουν ὅτι τὸ εὐγενές ἔργον του ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης ὀλβιότητος ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν ἐπιγνώσει ἐκτελούμενον ὑπ’ αὐτοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. “Ὅταν τοιαύτη ἐπαγγελία τῷ ἐδόθη, τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ του, ὥστε πάντες οἱ προηγούμενοι θριαμβοὶ του, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ὠχρίασαν. Δὲν ἦτο δὲ ἡ ἐπαγγελία μόνη ἣτις τὸν ἐπλήρωσε χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἡ διαβεβαίωσις ὅτι καθ’ ὅλον τὸν βίον του ἐποδηγεῖτο ὑπὸ τῆς μητρὸς του, καὶ ὑπὸ τῆς συζύγου του ἀμφοτέρων ἀποθανουσῶν ὅτε ἡ δράσις του ἐν τῷ βίῳ μόλις ἤρχιζε. Τοιαύτας μαρτυρίας ὡς τοῦ “Ουεν ἔχομεν μυρίας. Τίς σπουδαιότερα τῆς τοῦ Ἀλφρέδου Ρῶσσελ Οὐάλλας, τοῦ ἐξοχῶν συνεργάτου τοῦ Δάρβιν! “Ὁ μέγας οὗτος ἐπιστήμων μᾶς λέγει ὅτι πρὶν ἀγραφῆ ἢ προσοχῆ του εἰς τὴν πιθανότητα περὶ ὑπάρξεως ἀοράτων ὄντων κηδομένων τοῦ ἐνσάρκου ἀνθρώπου, δὲν ἐπίστευεν ἄλλο τι εἰμὴ Δύναμιν καὶ Ὑλην. Ἐρευνήσας ὁμοίως ἐπὶ ἔτη ἐπέισθη ὅτι εἶνε μέρος τῆς θείας Οἰκονομίας νὰ συντελήται ἡ ἐξέλιξις τῆ ἀρωγῆ ἀσάρκων ὄντων, σχόντων πείραν τοῦ κόσμου πρὸ ἡμῶν, καὶ ἤδη διακοσούστων εἰς τοὺς ἐν τῇ σαρκὶ ἀκόμη παλαιότητας περὶ προόδου καὶ γνώσεως. Καὶ αὐτὸς ὁ Δάρβιν ὁμολογεῖ τοιαύτην ἀρωγῆν, διότι εἰς τὸ μέγα αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀναφέρει ὅτι ἐδανείσθη πληροφορίας τινὰς ἀπὸ τῶν Χώδσον Τῶτλ, ὅστις ὑπῆρξε γνωστός ὡς Διάμεσος, * καὶ ὅστις συνοδεύει τὰς ἐν λόγῳ πληροφορίας μὲ τὴν ἐξῆς παρατήρησιν “Σημειωτέον ὅτι ἐγὼ ἀπλῶς γράφω καθ’ ὑπαγόρευσιν. Αἱ φράσεις μου εἶνε ἐντυπώσεις ἐπιτεγνόμεναι ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου μου ὑπὸ διδασκάλων ἀσάρκων, πνευμάτων ἀοράτων. “Ὅ,τι γράφω εἶνε ἰδικόν των, ὄχι ἰδικόν μου. Ἐν τῷ εὐφροσύνῳ μαγνητισμῷ τῆς ἀτμοσφαιρας των διηλεκτῶς βιω καὶ λούομαι ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀοράτου παρουσίας των διότι δὲν εἶνε μόνον διδασκαλοὶ μου, εἶνε φίλοι μου.” Ὁ Τῶτλ ἔγραψε πολλὰ βιβλία, καὶ βεβαίως ὁ Δάρβιν θὰ τὰ ἀνέγνωσε. Διέφυγεν ἄραγε τὴν προσοχὴν του ἢ εἰρημένη παρατήρησις; Ἄλλως τε ὁ Τῶτλ ἦτο, ὡς εἶπον, γνωστός πνευματιστής. Εἶνε ἀναμφίβολον ὅτι πολλοὶ συγγραφεῖς θαυμασθέντες ὑπὸ τοῦ κόσμου, εἶχον ὁμοίως ἐπιφοιτήσεις καίτοι οὐχὶ πάντες τὸ ὁμολόγησαν, ἀποστέργοντες νὰ διαφημισθῶσιν ὡς ὑποστηρικταὶ τοῦ πνευματισμοῦ. Ὁ μέγας ἄγγλος μυθιστοριογράφος Τάκεραι τὸ ὁμολογεῖ λέγων ὅτι ἠσθάνετο ἀόρατον δύναμιν κινούσαν τὴν πένυαν του. Ἐπίσης τὸ ὁμολογεῖ ἡ κυρία Στόου ἢ συγγράψασα τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο βιβλίον Uncle Tom’s Cabin. Ἐμμέσως τὸ ὁμολογοῦσιν ὁ Τέννισον, ὁ Λογκφέλλω, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Ροβέρτος Στήβενσον, μόλις δὲ δὲν τὸ ὁμολογεῖ ὁ Δίκενς. Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Τῶτλ δέον νὰ προσθέσω ὅτι τινὰ ἐξ αὐτῶν μετεφράσθησαν εἰς τὸ γερμανικόν, καὶ πολλοὶ τῶν γερμανῶν φιλοσόφων εὔρον ἐν αὐτοῖς λύσεις μεγάλων προβλημάτων. Ὁ Βούχνερ μετέβη εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἵνα συνομιλήσῃ μὲ τὸν Τῶτλ, μὴ πιστεύων εἰς τὸ εἶδος τῆς ἐμπνεύσεώς του, καὶ ἐξεπλάγη εὐρῶν αὐτὸν ἀπλούστατον γεωπόνον ποριζόμενον τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ ταπεινῆς ἐργασίας, ἄμικρον δὲ διπλωμάτων, βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν ἄλλων τοιαύτων παρημαρτούντων εἰς τὴν μάθησιν. Ἐν τούτοις ἔγραψε σοφῶς περὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἀτόμου τῆς ὕλης, καὶ περὶ τῶν νόμων τοῦ βίου ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ, καὶ ἐδήλωσεν ἐπισημασμένως ὅτι ἀόρατοι καθηγηταὶ τὸν ὠδήγησαν αὐτῷ γράφοντα. Ἐτερις ὑπερφυῆς συγγραφεὺς εἶνε ὁ ἐπίσης ἀμερικανὸς Ἀνδρέας

* Ἰδε ΕΡΕΥΝΑΝ, Ἀπριλίου 1904, σελίς 27, περὶ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως Διάμεσος.

Δάβις, περὶ οὗ ἐλέχθη ὅτι “εἰς τὰ χρονικὰ τῶν γραμμάτων τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν δὲν θὰ εὕρη τις θαυμασιώτερα καὶ σημαντικώτερα πράγματα ἢ ἐν τῷ βίῳ καὶ τοῖς συγγράμμασι τῆς γιγαντιαίας αὐτῆς ψυχῆς.” Καὶ μιλαταῦτα, ὁ μέγας αὐτὸς ἀπὸ ἡμῶν εἶνε σχεδὸν ἀφηνῆς καίπερ πρωτεργάτης καὶ διαμορφωτῆς τῶν ἐπιφανεστέρων ἐπιστημῶν. Τὴν ἐπιφοίτησιν πνευμάτων ἐπὶ τῆς διανοίας του ὁ Δάβις ῥητῶς ἀνομολογεῖ διδάσκει δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἰδίουσυστασίᾳ τοῦ ἀνθρώπου κολοσιαῖαι δυνάμεις ἅς διὰ τῶν ἐν ἰσχυεὶ ἐκπαιδευτικῶν συστημάτων μόλις ἐθίξαμεν ἀλλ’ αἰτινες, ὅταν μάθωμεν νὰ ἀντλῶμεν ἐξ αὐτῶν, θὰ φέρωσιν ἐπὶ τῆς Γῆς αἰῶνας καὶ κόσμους περὶ ὧν οὐδέποτε κἂν ἀνειρεύθημεν. Βεβαίως προσέτι ὅτι ἀρχαῖαι ἐργάται ὡς ὁ Γαληνός, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Σβέδενβοργ, ἀκόμη ἐξακολουθοῦσιν ἀσχολούμενοι εἰς τὰ ἐνδοξα ἔργα των, καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ θέλωμεν δυνάμεθα νὰ ἐγγραφῶμεν καὶ τελειοποιηθῶμεν εἰς πανεπιστήμια ἄγνωστα ταῖς πέντε αἰσθήσεσιν. Ὑπολείπεται νὰ ἀναφέρω τρία ἄλλα παραδείγματα συγγραφέων γραψάντων ὑπὸ ἐπιφοιτήσιν. Ὁ ἀδρὸς καὶ πρακτικὸς καὶ νηφάλιος Στέντων Μόζες, ὁ μηδέποτε ἀποδεχθεὶς τι ἄνευ τρανῆς ἀποδείξεως ἰκανοποιούσης τὴν συνείδησιν του, ἔμαθεν ἐπὶ τέλους ὅτι τὴν τοιαύτην αὐστηρὰν στάσιν του ἀπέναντι τῆς ἀληθείας τὴν ὑπηγόρευον αὐτοὶ οἱ ἀόρατοι φίλοι του, οἵτινες καὶ τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι ἰσάκως ἀνακαλύπτουν οἱ ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ βιοῦντες, ἀνθρώπον κατάλληλον ὡς ἐκ τῆς ἰδίουσυγκρασίας του νὰ διαμηνύσῃ εἰδικὴν τινα φάσιν τῆς ἀληθείας δὲν ἠσυχάζουν μέχρις οὗ τὸν χρησιμοποιοῦσιν τελεσφόρως. Πολλάκις τιούτος εἶνε ὑλιπτής τις ἀνεργῶν διὰ παντὸς τρόπου. Τοῦτο οὐδὲν τὸν ἐνδιαφέρει. Αὐτοὶ ἐννοοῦν νὰ τὸν χρησιμοποιοῦσιν καὶ τὸν διδάσκουσιν ἴκοντα. Τοῦ Μόζες τὰ ἔργα τονίζουσιν ἰδίως τοῦτο ὅτι ἡ ψυχὴ μας ἔχει πύλας παρ’ αἷς φίλοι ἐπιμόνως ἀναμένονσι νὰ τὰς ἀνοίξωμεν καὶ νὰ τοῖς εἴπωμεν “εἰσέλθετε” ὅτε αὐτοὶ θὰ εἰσέλθωσιν ἵνα καταστήσωσιν τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἰγνήν καὶ μακαρίαν, μαθόντες ἀλλαχοῦ τὸν τρόπον. Ὁ Δαβὶδ Δουγαλιδ ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον ἔξοχα ἔργα ζωγραφικῆς ὑπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν ἀοράτων καλλιτεχνῶν. Ἐπίσης λοχοτεχνικὰ ἀριστουργήματα ὧν ἡ ἀνάγνωσις πληροὶ τὴν καρδίαν ἀνεκφραστοῦ τινος γηθυσύνης καὶ αἰσιοδοξίας. Ὁ Δουγαλιδ ὡσαύτως εἶνε ἀπλοῦς ἐργάτης μὴ τυχῶν οὔτε εὐμαρείας οὔτε ἀκαδημαϊκῆς μαθήσεως. Ἀντιθέτως πρὸς τούτους ὁ Ριχάρδος Κοθγσον εἶνε περιώνυμος καθηγητῆς ἀπὸ ἐτῶν ἀσχολούμενος ν’ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ πνευματικὰ φαινόμενα ὀφείλονται εἰς αἰτίας ἀποκλειούσας τέλεον τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἐνεργείας ἐντυνειδῆτων πνευμάτων. Ἐν τέλει τῆς ἐπιδιώξεώς του ταύτης ἠναγκάσθη νὰ δηλώσῃ δημοσίᾳ ὅτι κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις εἶνε ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα. Συγχρόνως, δι’ αὐτοῦ ἐξηγγέλη ὅτι ἡ ποιότης τῶν φαινομένων καὶ τῶν ἐπιφοιτήσεων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν ἐρευνητῶν καὶ τοῦ Διαμέσου.

Τὸ κράτος; Αὐτὸ εἶνε τέρας. Πᾶν ὅ,τι λέγει εἶνε ψεῦδος· πᾶν ὅ,τι κέκτηται τὸ ἔχει κλέψει· δὲν ἔχει τίποτε μὴ κλοπιμαῖον ἢ κίβδηλον. Καὶ εἶνε τέρας δάκνον, καὶ οἱ δδόντες δι’ ὧν δάκνει εἶνε κλοπιμαῖοι. Καὶ αὐτὰ τὰ πτερά του εἶνε κίβδηλα. Νίτσε.

Ἡ ἀξία τοῦ πλοῦτου ἔγκειται εἰς τὸ νὰ παραιτήται τις αὐτοῦ. Ἐάν, ὅσῳ περισσότερα ἔχεις, τόσῳ περισσότερα δίδης, θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ θαυμαστὴ συνέπεια ὅτι ὅσῳ περισσότερα δίδεις τόσῳ περισσότερα ἔχεις. Ἡ ἀξία τοῦ ἔχειν ἔγκειται εἰς τὸ δίδειν. Τὸ δίδειν εἶνε ἔχειν. Καρνέγης.

Ἡ μόνη διαφορὰ ἢ διακρίνουσα τὸν οὐτιδανὸν ἀπὸ τὸν ἐξοχῶν εἶνε ὁ βαθμὸς εἰς ὃν ἐκάτερος δρᾷ. Ναπολέων.

Τὸ ἀήττητον κράτος.—Εἶδον δράμα! Εἶδον κράτος ἀήττητον καὶ ἀπόρητον! Εἶδον ὅτι πάντες οἱ πολῖται ἦσαν φίλοι οὐδὲν ἐκτιμῶντες κλειότερον τῆς εὐρώστου ἀγάπης! Καὶ ἡ ἀγάπη ἐβασίλευεν, ἐκυβέρνα καὶ διηλεκτῶς ἐξεδηλοῦτο εἰς τὰς ὕψεις των, εἰς τὰς λέξεις των εἰς τὰς δράσεις των.—Γβίτμαν.